

GOSPEL ROK JOHN

Fare Gospel rok John e be dag ni Jesus e ir fare Thin rok Got ni immoy ko tabolngin, ni yib i ngal' nib girdi' nge yib i par ngodad. Re Gospel ney e kan yoloy ni bochan e pi'in yad ra be'eg e nge yag ni mich u wun'rad ni Jesus e ir fare Messiah, ni fa'anem ni Fak Got, ni aram u daken e michan'rorad ngak e rayag e yafos ngorad (John 20:31).

Fare Gospel rok John e bay riy murung'agen boch e maang'ang ni be dag ni Jesus e ir fare Tabiyul ni Fak Got ni micheg Got ni bayi pi', ma ku bay riy rogon ni i weliy Jesus fan e pi maang'ang nem. Boch e girdi' e mich Jesus u wun'rad kar manged pi gachalpen, ma boch e girdi' e de mich u wun'rad miyad togoplun ngak. Yu guruy ni 13-17 e bay riy murung'agen Jesus ni i fonownag pi gachalpen u fithik' e runguy nge t'ufeg rok ngorad, ma ki weliy murung'agen e maruwel ko Kan Nthothup ni bayi pow'iyrad, me ki yibilayrad ngak Got u m'on ko ngiyal' nni kol riy. Yu guruy ntomur e be weliy murung'agen Jesus nni kol min pufthinnag min kuruthnag, nge fos ko yam' ni tay nge rogon ni i m'ug ngak pi gachalpen nga tomuren nike fos ko yam'.

John e ri be weliy murung'agen fare tow'ath ni aram e yafos ndariy n'umngin nap'an ni nge yag ngak e pi'in ke mich Jesus u wun'rad, ya ir e kanawo', me ir e tin riyul', me ir e yafos.

I John e i weliy murung'agen Jesus ni i susunnag Jesus ir ko ran, nge flowa, nge tamilang, nge be'

ni tagafaliy e saf nge saf rok, nge kenggin e *grape* nge wom'ngin, yu daken e pin'ey e i fil Jesus ngak e girdi' rogon ni ngar thapgad ngak Got, nge rogon ni ngar ta'ab girdi'gad Jesus ngi i ayuwegrad.

Tin ni bay riy

Tabolngin 1:1–18

John nma tawfe nge tin som'on pi gachalpen
Jesus 1:19–51

Jesus ni be machib ma be ayuweg e girdi' 2:1–
12:50

Tin tomur e rran ni immoy Jesus u Jerusalem
nge pi binaw nib chugur ngay 13:1–19:42

Fos ko yam' ni tay Jesus nge rogon ni i m'ug u
fithik' girdi'en 20:1–31

Jesus ni m'ug bayay u Galile 21:1–25

Fare Thin nma pi' e yafos

¹ Dawori sunumeg Got e fayleng ma bay fare Thin; ma re Thin nem e immoy rok Got, ma fare Thin e ir Got.

² Som'on ko tabolngin e immoy e re Thin nem rok Got.

³ Ni pa' e sunumiy Got urngin ban'en ngay; dariy ban'en ni sunumiy Got nde un ngak ngar sunumiyew.

⁴ Re Thin nem e immoy e yafos u fithik', ma re yafos nem e ir e fek e tamilang i yib ngak e girdi'.

⁵ Ma re tamilang nem e be gal' fithik' e lumor, ma lumor e dawori yag ni nge thang.

⁶ Me pi' Got e mol'og rok nge yib, ni be' nib mo'on ni John fithingan,

⁷ ni ir e yib ni nge weliy murung'agen fare tamilang ngak e girdi', ya nge gubin e girdi' miyad rung'ag fare thin me mich u wun'rad.

⁸ Mi ir e gathi ir fare tamilang; ya yib ni nge weliy murung'agen e re tamilang nem.

⁹ Ni aram e bin riyul' e tamilang, ni fare tamilang ni yib nga fayleng nge gal ram'en nga daken urngin e girdi'.

¹⁰ Re Thin nem e ke yib nga fayleng. Nu pa' e ir e sunumiy Got e fayleng ngay, machane girdi' nu fayleng e dar manged ko ir mini'.

¹¹ I yib ko nam rok, machane pi girdi'en e ra dabuyed nike yib ngorad.

¹² Machane boch i yad e ra adaged nike yib ngorad me mich u wun'rad ko ir mini'; ma aram me pi' mat'awrad ni kar manged pifak Got.

¹³ Dar manged pifak Got ni bod rogon nra sumgad ko girdi', nni gargelegrad nib girdi' e chitamangirad; machane Got e ir e en ni Chitamangirad.

¹⁴ Re Thin nem e yib i ngal' nib girdi' nge yib i par ngodad. Kad guyed fel'ngin nge feni gol nge feni yul'yul'. Ireray fel'ngin ni pi' e Chitamngin ngak, ya kari maagirag rok.

¹⁵ John e weliy murung'agen ni yog ni ba ga' laman ni ga'ar, "Ireray fa'anem ni ug weliy murung'agen ni fa'ani lungug i ir e bay yib u tomureg, machane ir e ba ga' ngog, ya ir e immoy ko ngiyal' ndawor ni gangel nigege riy."

¹⁶ U fithik' e fel' laniyan' rok nrib ga' e ir e ke fal'eg waathdad riy ni gadad gubin ni be tow'ath nagdad nra chuw reb me taw reb.

¹⁷ I Got e pi' fare Motochiel rok ngodad u daken Moses; machane t'ufeg nge yul'yul' e pi' ngodad u daken Jesus Kristus.

¹⁸ Dariy be' ni ka'a guy owchen Got. Machane kemus ni fa'anem ni ir e bod rogon Got me ir e bay u to'oben e en ni Chitamangiy, e ir e ke weliy murung'agen Got kan nang.

*Thin rok Got ni weliy John nma tawfe
(Matthew 3:1-12; Mark 1:1-8; Luke 3:1-18)*

¹⁹ Ba'aray e n'en ni yog John ko ngiyal' ni ba'aram ni l'oeg piyu Israel ni yad bay u lan yu Jerusalem e pi prist nge pi Levite ni ngar fithed John ni nge lungurad, "I gur mini?"

²⁰ Ma de th'ab John gulungan nde fulweg, machane me weliy u fithik' e girdi' nrib tamilang ni ga'ar, "Gathi gag fare Messiah."

²¹ Miyad fith ni lungurad, "Ere gur mini"? I gur Elijah?"

Me fulweg John ngorad ni ga'ar, "Danga', gathi gag."

Miyad fith ni lungurad ngak, "Ere mog, i gur fare profet?"

Me fulweg ni ga'ar, "Danga'."

²² Miyad yog ngak ni lungurad, "Ere mog ngomad ko gur mini'. Ya dabisiy e fulweg ko re de'er ney ni nggu feked i yan ngak e pi'in kar l'oeged gamad. Ere ga be yognem ni gur mini?"

²³ Me fulweg John ni yog ni ireram fare n'en ni fa'ani yog fare profet i Isaiah ni ga'ar:
"I gag laman be' ni be tolul u daken e ted ni be ga'ar:

Mu yal'uweged e kanawo' ni ngeb Somol riy!"

²⁴ Ma fa pi'in nnol'oegrad e aram e pi Farise e l'oegrad.

²⁵ Miyad fith John ni lungurad, "Fa'anra gathi gur fare Messiah, ara Elijah, ara fare profet, me ere mang ni ga be tawfenag e girdi'?"

²⁶ Me fulweg John ni ga'ar, "I gag e gu be tawfe ko ran; mu fithik'med e ba sak'iy be' riy nda mu nanged owchen.

²⁷ Ni ir e be yib u tomureg, machane ri gub sobut' ndab gu bung ni nggu pithig togfand e sus rok."

²⁸ Urngin e pin'ey e nrin' u lan e binaw nu Bethany, ni bay u ba'nem e lul' ni Jordan, ni ir e i tawfenag John e girdi' riy.

Fare Fak e Safrok Got

²⁹ Me reb e rran riy me guy John Jesus ni be yib i yib ngak me ga'ar John, "Ba'aram fare Fak e Safrok Got ni ir e nge chuweg e denen rok e girdi' nu fayleng!

³⁰ Ireram fa'anem ni fa'an ug weliy murung'agen ni fa'ani lungug, 'Be' nib mo'on e be yib u tomureg, machane ir e ba tolang ngog, ni bochan e ki immoy u m'on ko ngiyal' ndawor ni gargel nigege riy.'

³¹ Machane da ug nang ko ir mini', ya ku gub ni gu be tawfenag e girdi' ko ran, ni bochan e nggu weliy murung'agen ngak e girdi' nu Israel ngar nanged."

³² Ba'aray e thin ni yog John ngak e girdi' ni ga'ar, "Gguy fare Kan ni Thothup ni yib ni gowa ba *dove* u lanelang nga but' nge yib i par nga daken.

³³ I mada' ko re ngiyal'nem ma ka dawor gu nang ko ir mini', machane Got, ni ir e l'oegeg ni nggu tawfenag e girdi' ko ran, e ir e ga'ar ngog, 'Bay mu guy fare Kan Nthothup ni bay yib u lanelang nga but' nge yib i par nga daken be' nib mo'on; i ir fa'anem nma tawfe ko fare Kan Nthothup.' "

³⁴ Me ga'ar John, "Kug guy, ere gu be yog ngomed ni ir fa'anem ni Fak Got ir."

Fa tin som'on i gachalpen Jesus

³⁵ Me yan i reb e rran riy ni kabay John ko gin'em ni yad l'agruw ni' ni gachalpen,

³⁶ me guy Jesus ni be yan nib chugur ngorad. Me ga'ar John, "Ba'aram fare Fak e Saf rok Got!"

³⁷ Me rung'ag fa gal i nem ni gachalpen e n'en ke yog miyow yan ngar unew ngak Jesus.

³⁸ Me changar Jesus nga keru', me guyrow ni yow be lek, me fithrow ni ga'ar, "Kam di'iygow?"

Miyow fulweg ngak ni lungrow, "Rabbi, u uw e ga be par riy?" (Fan e re bugithin ney ni kan abweg e "Tamchib.")

³⁹ Me fulweg ngorow ni ga'ar, "Mu unew ngog mi gimew nang." Ma aram miyow un ngak miyow nang e gin ni be par riy, miyow par rok e chirofen nem. (Ngiyal' nem e gonap'an e ke aningeg e kolok ni mithig yal'.)

⁴⁰ Ma bagayow fa gal i nem ni rung'ag e n'en ni yog John me yan nge un ngak Jesus e aram Andrew, ni walagen Simon Peter.

⁴¹ Ka chingiyal' nem me yan Andrew ni be changarnag walagen ni pumo'on, ni aram Simon miyow mada', me yog Andrew ngak ni ga'ar, "Kug

pir'egew fare Messiah.” (Ni fan e re bugithin ney e “Kristus.”)

⁴² Ma aram me fek Simon i yib ngak Jesus.

Me changar Jesus ngak me ga'ar ngak, “I gur Simon, ni fak John gur. Nge par fithingam ni Kefas.” (Re ngachal ney e ta'reb rogon fan ko fare ngachal ni Peter.)

Jesus ni pining Filip nge Nathanael

⁴³ Me yan i reb e rran riy me turguy Jesus u wan' ni nge yan nga Galile. Me pir'eg Filip me ga'ar ngak, “Mu un ngog ngdarow!” (

⁴⁴ I Filip e be' u Bethsaida, ni aram e re binaw nma par Andrew nge Peter riy.)

⁴⁵ Ma aram me pir'eg Filip Nathanael me yog ngak ni ga'ar, “Kug pir'egew fa'anem ni yoloy Moses murung'agen ngalan fare ke babyor ko Motochiel, ni ku ir fa en ni ki yoloy fapi profet murung'agen. I ir Jesus, ni fak Josef nu Nazareth.”

⁴⁶ Me fith Nathanael ni ga'ar, “Rayag ni nge yib ban'en ni bfel' u Nazareth?”

Me fulweg Filip ngak ni ga'ar, “Mu un ngog ngam guy.”

⁴⁷ Ma fa'ani guy Jesus Nathanael ni be yib i yib ngak, me weliy murung'agen Nathanael ni ga'ar, “Cha'ney e riyul' ni ir be' u Israel, ni be' nrrib yul'yul'!”

⁴⁸ Me fith Nathanael ngak ni ga'ar, “Ke di'in ma kam nange?”

Me fulweg Jesus ni ga'ar, “Gguyem ko ngiyal' ni fa'an ga bay u tan fare ke gek'iy ni *fig* ko ngiyal' ni ba'aram ndawori piningem Filip.”

⁴⁹ Me fulweg Nathanael ni ga'ar, "Tamchib, i gur fa'anem ni Fak Got gur! I gur fare Pilung nu Israel!"

⁵⁰ Me ga'ar Jesus, "Ka fini mich u wun'um ni bochan e kugog ngom ni gguyem ko fa ngiyal' ni um moy u tan fare ke gek'iy ni *fig*? Ka bo'or boch ban'en ni ka ba ga' ni bay mu guy ko biney!"

⁵¹ Me ga'ar ngorow, "Nggog e tin riyul' ngomew, ni bay mu guyew e tharmiy nike mab nge pi engel rok Got ni be yan boch ngalang ma be yib boch nga but' nga daken e en ni Fak e Girdi'!"

2

Madnom ko mabgol ntay u Kana

¹ L'agruw e rran nga tomuren min tay ba madnom ko mabgol u lan e binaw nu Kana, ni bay u lan e nug nu Galile. Ma immoy e chitiningin Jesus u rom,

² ma ku errogon Jesus nge pi'in gachalpen ni ki yib e pong ngorad ni ngranod ngar uned ko re madnom ko mabgol nem.

³ Ma nap'an nni unum urngin e wayin ni bay nge m'ay, me ga'ar e chitiningin Jesus ngak, "Dakuriy e wayin rorad."

⁴ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Bpin, thingar dabmog ngog e n'en ni ir e nggu rin'. Ya dawori taw ko tayim rog."

⁵ Ma aram me ga'ar e chitiningin Jesus ngak e pi'in ntapigpig, "N'en nra yog ngomed ni ngam rin'ed e aram e n'en ni ngam rin'ed."

⁶ Piyu Israel e bay e motochiyel ni pire' ni yalrad ko meripa' ni yad ma ta' ko ba' rorad e taliw, bochan e ren'ey ma aram e immoy nel' i rume' nni

ngongliy ko malang ntafen e ran u rom, nra reb mrayag ni nge yan rliw' ara guyey i gallon ngalan.

⁷ Me ga'ar Jesus ngak fa pi'inem ni yad ma pigpig, "Mu suguyed e pi rume' ney ko ran." Miyad suguy fapi rume' ko ran nge mada' nga nguwelen,

⁸ ma aram me ga'ar ngorad, "Mu l'inged boch e ran riy ngam feked i yan ko fare mo'on ni ir e be gagiyeagnag e re madnom ney." Miyad fek i yan ngak,

⁹ me ri' fare ran nike piliyeg ke ngal' ni wayin. Ma de nang ko gin ni yib e re wayin nem riy (machane fa pi'inem ni yad bogi tapigpig nra l'inged e ran u lan reb fapi rume' e yad manang); ma aram me pining fare mo'on ni ir e ke mabgol

¹⁰ me ga'ar ngak, "Gubin e girdi' e yad ma pi' e bin th'abi fel' e wayin nsom'on, ma nap'an nra pire' e ke unum e girdi' riy mfini pi' e wayin ni gathi rib fel'. Machane gur e kam tay e bin th'abi fel' e wayin nda mpi' ke mada' ko chiney!"

¹¹ Ma aram e ke ngongliy Jesus e bin som'on e maang'ang ni ngongliy u lan e binaw nu Kana ni bay u lan e nug nu Galile; Iram e gin ni dag riy gelngin ni yag ngak u tharmiy, ma aram me mich Jesus u wan' pi gachalpen.

¹² Ma fa'an nni mu' me yan Jesus nge chitiningin, nge pi walagen ni pumo'on, nge pi gachalpen nga Kapernaum, miyad par u rom ni in e rran.

Jesus ni yan nga Tempel
(*Matthew 21:12-13; Mark 11:15-17; Luke 19:45-46*)

13 Ngiyal' nem e ke chugur ko madnom ni Paluk'af rok yu Israel, ma aram me yan Jesus nga Jerusalem.

14 Me pir'eg e pumo'on u lan e Tempel ni yad be chuway' ko garbaw, nge saf, nge bulogol, ma ku erregon e pi'in yad ma thiliyeg e salpiy ni yad bay u tebel rorad.

15 Me ngongliy fen e dimow u yu yil' i gaf nge tuluf urngin fapi gamanman ngar chuwgad u lan e Tempel, ni saf nge garbaw; me thikiy e tebel rok e pi'in yad ma thiliyeg e salpiy nge wear e salpiy rorad ni wasey u but';

16 me ga'ar ngak fapi cha' ni yad be folchuway' ko bulogol, "Mfeked e pi bulogol nir ngam chuweged u roy! Dab mu ted tafen e Chitamag nib market!"

17 Me yib ngan' pi gachalpen ni bay ko babyor nib thothup nike ga'ar, "Rogon ni gu be tiyan'ug ko naun rom, i gur Got, e be yik' u fithik'ag ni bod ba nify."

18 Me sul piyu Israel ngak ngar fithed bbugithin ngak ni lungurad, "Mang maang'ang e rayag ni ngam ngongliy ngam dag riy ngomad ni bay mat'wum ni ngam rin' e ren'ey ni kam rin'?"

19 Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Mbuthuged e re naun rok Got ney mu gu toy u lan dalip e rran nge m'ay."

20 Miyad fith ngak ni lungurad, "Ngkum toy u lan dalip e rran nge m'ay? Re Tempel ney e aningeg i ragag nge nel' e duw ntoy mfini m'ay!"

21 Machane re Tempel ni ba'aram ni be weliy Jesus murung'agen e aram downgin.

²² Ma nap'an ni faseg Got Jesus ko yam', ma aram me yib ngan' pi gachalpen e re bugithin ney ni yog Jesus; ma aram me mich u wun'rad e thin ni bay u lan e babyor nib thothup nge thin ni i weliy Jesus.

Jesus ni manang fan urngin e girdi'

²³ Nap'an ni bay Jesus u lan e binaw nu Jerusalem ko madnom ni Paluk'af, ma bo'or e girdi' ni mich Jesus u wun'rad nnap'an nra guyed e pi maang'ang ni ngongliy.

²⁴ Machane de pagan' Jesus ngorad, ya manang fan laniyan' e girdi' ni gubin.

²⁵ Ma dariyfan ni nge weliy be' murung'agen e girdi' ngak Jesus, ya ri manang Jesus e n'en ni be leamnag e girdi'.

3

Jesus nge Nikodemus

¹ Immoy be' nib mo'on ni Nikodemus fithingan, ni ir reb e girdi' nma yog e thin rok piyu Israel, nib mu'un ko re ulung ni ba'aram ko pi Farise.

² Me reb e neap' me yib ngak Jesus me ga'ar ngak, "Tamchib, gamad manang ni gur ba tamchib nike l'ugem Got ka mub. Ya dariy be' nrayag ni nge ngongliy fapi maang'ang ni ga be ngongliy ni fa'an gomanga de moy Got rok."

³ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Nggog e tin riyul' ngom: ndariy be' nrayag ni nge guy e gin nsuwon Got ni fa'anra dab ni gargelnag bayay."

⁴ Me fith Nikodemus ni ga'ar, "Ra di'in mu kun gargelnag bayay be' nib mo'on nike pi'ilal? Ya rib muduwgil ndabkiyag ni ngki sul nga yin e

chitiningin ngkun gargeleg ko yay ni nge gaman e l'agruw yay ngay!"

⁵ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Nggog e tin riyul' ngom, ndariy be' nrayag ni nge yan ko gin nsuwon Got ni fa'anra dab ni gargeleg ko ran nge fare Kan ni Thothup.

⁶ Ya girdi' e ma gargeleg e girdi', ma fare Kan ni Thothup e ma gargeleg e bin nib be'ech e tafinay.

⁷ Dab mu gin ngay ni fan e kugog ngom ni gimed gubin nthingar ni gargelegmed bayay.

⁸ Ya nifeng e ma thow ko gin ni be finey ni nge thow riy; ga be rung'ag lingan, machane da mu nang e gin ni yib riy ara gin ni be yan ngay. Ireram rogon e pi'in kan gargelegrad ko fare Kan ni Thothup."

⁹ Me fith Nikodemus ni ga'ar, "Ra di'in me yodor?"

¹⁰ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Mog, i gur reb e tamchib nu Israel ni ga ba ga', ma da mu nang e ren'ey?

¹¹ Nggog e tin riyul' ngom ni gamad be weliy murung'agen e tin gamad manang, ma gamad be weliy e tin kug guyed, machane dariy bigimed nib m'agan' ngay ni nge riyul' u wan' e thin ni kug feked i yib ni ir e gamad be weliy.

¹² De riyul' u wun'med e tin ni gu be weliy ngomed ni murung'agen e tin nu roy u fayleng ban'en; ere ra di'in me riyul' u wun'med e tin gu be weliy ngomed ni murung'agen e tin ni bay u tharmiy ban'en?

¹³ Ya dariy be' ni ka'a yan nga tharmiy ya kemus ni yigo'o en ni Fak e Girdi' ni ir e yib u tharmiy nga but'."

¹⁴ Rogon ni tay Moses fare porchoyog ni wasey nga taban ba ley i gek'iy nge suweg ngalang u daken e ted, e ku aram rogon nthingar nsuweg e en ni Fak e Girdi' ngalang,

¹⁵ ni fan e nge urngin e girdi' ni michan'rad ngak e nge yag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngorad.

¹⁶ Ya Got e rib t'uf e girdi' nu fayleng rok, ma aram me pi' Fak ni kari maagirag rok nge yib, ni fan e nge urngin e pi'in ni michan'rad ngak e aram e dab kurm'ad, ya keyag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngorad.

¹⁷ Ya Got e de pi' Fak nge yib ngaray nga fayleng ni nge turguy e gechig ko girdi', machane ir e nge thapeg e girdi' ngak Got.

¹⁸ En nra michan' ngak e en ni Fak Got e dab kun turguy e gechig rok; ma en ni dabi michan' ngak e kem'ay i turguy e gechig rok, ni bochan e de michan' ngak Fak Got ni kari maagirag rok.

¹⁹ Ba'aray rogon nma yib e gechig: fare tamilang e yib ngak e girdi' nu fayleng, machane girdi' e kab t'uf e lumor rorad ko fare tamilang, ya ka yad be rin' e tin nib kireb.

²⁰ Ya en nma rin' e tin nib kireb e fanenikan fare tamilang ma dabi yib ko fare tamilang, ya dabun ngongolen nib kireb ni nge m'ug.

²¹ Machane en nma rin' e tin nib riyul' e ke yib ngak fare tamilang, ni bochan e nge yag ni dag fare tamilang ni ir e be ngongol ni be fol rok Got.

Jesus nge John

²² Ma nap'an ni mu' Jesus ko numon me yan Jesus nge pi gachalpen ko nug nu Judea. Miyad

par u rom nib n'uw boch nap'an, mi i tawfenag e girdi'.

²³ Ma ku erregon John ni ku be tawfe u lan yu Enon, nde mal'af u Salim, ya bo'or e ran u rom. Mi i yan e girdi' ngak ngi i tawfe nagra. (

²⁴ Ndawor nin' John nga kalbus.)

²⁵ Ma boch pi gachalpen John e ra tababgad ko tugthin ngak be' ni girdi' nu Israel u murung'agen yalen e maluk ko ba' rorad e taliw.

²⁶ Ma aram miyad yan ngak John ngrognded ngak ni lungurad, "Tamchib, ka ga manang fare mo'on ni fa'ani mmada'gow u ba'nem e lul' ni Jordan, ni fa'anem ni mweliy murung'agen? Chiney e aram e be tawfe, ma gubin e girdi' ni be yan ngak!"

²⁷ Me fulweg John ni ga'ar, "Dariy be' nra yag ban'en ngak ni gathi Got e pi'.

²⁸ Gimed e pi girdi' nir e gimed e mich rog ni fa'an gog ni lungug, 'Gathi gag fare Messiah, machane ka nol'oegeg ni gu be m'on rok.'

²⁹ Re mo'on ni nge mabgol e aram e cha' nib mil suwon ngak e re pin ni nge le'ay; ma re mo'on ni fager rok fare mo'on ni ir e nge mabgol e ba sak'iy u to'oben ni be motoyil, mra rung'ag laman fare mo'on ni nge mabgol me felfelan'. Ireray rogon e felfelan' rog nike yan i aw ngarogon.

³⁰ I ir e thangri ga' fan i yan, me gag e bayi m'ay fag i yan."

En ni yib u tharmiy

³¹ En ni yib u lang e ir e ba ga' ngak urngin e girdi'; ma en ni sum u fayleng e mmil suwon nga fayleng ni tin nu fayleng ban'en e be weliy

murung'agen. Ma en ni yib u tharmiy e ba tolang ngak urngin e girdi'.

³² Be weliy murung'agen e tin ke guy nge tin ke rung'ag, machane dariy be' ni be riyul' u wan' e thin ni kan pi' ngak ni nge yib i yog.

³³ En nra mich u wan' e thin nike fek i yib e aram e ke micheg nib riyul' Got.

³⁴ En ni Got e ke l'oeg ke yib e be weliy e thin rok Got; ya Got e ke pi' fare Kan ni Thothup rok ngak ni polo'.

³⁵ En ni Chitamangiy e ba t'uf Fak rok ma ke pag fan urngin ban'en ngak.

³⁶ En nra mich u wan' e en ni Fak Got e aram e keyag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngak; ma en ni dabi fol rok e en ni Fak Got e dabiya e yafos ngak, machane be par e damumu w rok Got u daken ndariy n'umngin nap'an.

4

Jesus nge fare pin nu Samaria

¹ Me rung'ag e pi Farise ni bo'or e girdi' ni be yan ngak Jesus ngi i tawfe nagrad ngar manged gachalpen ko tin ni be yan ngak John. (

² Machane bin riyul' riy e Jesus e de tawfenag be'; ya kemus ni pi gachalpen e ur tawfeniged e girdi'.)

³ Ma fa'ani rung'ag Jesus e thin ni be yog e girdi', me chu w u Judea nge sul nga Galile;

⁴ mra nge yan e ngaram ma dabisiy ni nge yan u lan yu Samaria.

⁵ Me yib nga bbinaw ni bay u lan yu Samaria, nike lunguy yu Sykar, nde mal'af ko fa gi binaw ni

fa'ani pi' Jakob ngak be' nib mo'on ni fak ni aram Josef.

⁶ Ere bay e luwed ku Jakob ko gin'em, ma aram e ke magaer Jesus ko milekag, me par nga but' u to'oben e re luwed nem. Ma ngiyal'nem e gonap'an e ke misiw'.

⁷ Me yib be' ni bpin u Samaria ni nge l'ing e ran me ga'ar Jesus ngak, "Mpi' boch e ran gu unum." (

⁸ Ma aram e ke yan pi gachalpen ngalan binaw ni ngar chuw'iyed e ggan.)

⁹ Me fulweg fare pin nu Samaria ni ga'ar, "I gur e ga be' u Israel mi gag e gu be' u Samaria — ere ke di'in ma kam ning e ran ngog ni ngam unum?" (Ya piyu Israel e darir fanayed e ran ko pin'en nma fanay piyu Samaria e ran riy.)*

¹⁰ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Fa'an mang e ga manang e n'en nma pi' Got nge en ni be ning e ran ngom ni nge unum, ma kam wenig ngak ke pi' e ran ngom nma pi' e yafos."

¹¹ Me ga'ar fare pin, "Dariy ba pakit rom ma re luwed ney e ba to'ar. Ere uw e ngam fek e ran riy nma pi' e yafos?"

¹² Chitamangidad i Jakob e pi' e re luwed ney ngomad; ni ir nge pifak ni pumo'on, nge gamanman rok e yad gubin ni ur unumed e ran riy. Ma damur finey ni ga ba ga' ngak Jakob fa?"

¹³ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "En nra unum e tiney e ran e ku ra yib e belel ngak bayay;

¹⁴ machane en nra unum e ran ni gu ra pi' ngak e dabki sul e belel ngak bayay. Ya ran ni gu ra pi'

---

* **4:9** Ya piyu Israel e darir fanayed e ran ko pin'en nma fanay piyu Samaria e ran riy; *ara* Piyu Israel e darir cheaggad ngak yu Samaria.

ngak e ra ngal' ni ba alublub u fithik' i dow, ni ir e bay i pi' e ran ngak nma pi' e yafos, me pi' e yafos ngak ndariy n'umngin nap'an."

¹⁵ Me ga'ar fare pin, "Ere mpi' ngog e re ran nir, nge siy ki sul e bebel ngog, mu gu pag e wub ngaray ko mel'ing ran."

¹⁶ Me ga'ar Jesus ngak, "Mman mpining e pumo'on rom ngam bow ngaray."

¹⁷ Me ga'ar fare pin, "Dariy e pumo'on rog." Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Riyul' e tin ni be'er ni kamog ndariy e pumo'on rom.

¹⁸ Ya nga lal e pumo'on ni kam figirngiy, ma re mo'on ni gimew be par e chiney e dawori mang figirngim. Ere tin riyul' e kamog ngog."

¹⁹ Me ga'ar fare pin, "Kug nang ni gur reb e profet.

²⁰ Pi chitamag nu Samaria ni kakrom e ur meybilgad ngak Got u daken e re burey ney, machane gimed piyu Israel e ke lungumed e yu Jerusalem e eram e gin'en ni ir e ngu'ud meybilgad riy ngak Got."

²¹ Me ga'ar Jesus ngak, "Ppin, nge mich u wun'um e tin kugog, bayi taw nga ba ngiyal' ni gathi bay ki meybil e girdi' ngak e en ni Chitamangiy u daken e re burey ney ara lan yu Jerusalem.

²² Gimed yu Samaria e ri da mu nanged e en ni gimed be meybil ngak; ma gamad e Jew e gamad manang e en ni gamad be meybil ngak, ya kanawo'en min thap ngak Got e yib rok e pi Jew.

²³ Machane re ngiyal'nem e ka be yib nike taw ngaray, ni pi'in nriyul' ni yad be meybil e bay ra meybilgad ngak e en ni Chitamangiy u daken

e ayuw ko Kan ni Thothup ngu fithik' e yul'yul'. Ireray e pi'in yad ma meybil ni ba'adag e Chitamangiy ni ngar meybilgad ngak.

²⁴ Ya Got e Kan, ma pi'in ni ngar meybilgad ngak e thingar ra meybilgad ngak u daken e ayuw ko Kan ni Thothup ngu fithik' e yul'yul'."

²⁵ Me ga'ar fare pin ngak, "Gu manang ni fare Messiah nike lunguy e Kristus e bay yib. Ma ngiyal' ni bay yib e bayi yog ngodad urngin ban'en."

²⁶ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "I gag ir, i gag e cha'ney ni gu be non ngom."

²⁷ Ka ngiyal'nem me sul pi gachalpen Jesus; miyad gin ngak ni kar pir'eged ni be welthin ngak be' ni bpin. Machane dariy bagayad ni ga'ar ngak fare pin, "Mang e nge yag ngom?" ara ra fithed Jesus ni lungurad, "Mangfan ni ga be welthin ngak e re pin nir?"

²⁸ Me digey fare pin e rume' rok, me sul ngalan binaw, me ga'ar ngak e girdi' u rom,

²⁹ "Mired ngam guyed be' nib mo'on nike weliy ngog urngin ban'en ni ug rin'. Gur i ir fare Messiah?"

³⁰ Ma aram miyad chuw u lan binaw ngranod ngak Jesus.

³¹ Ma ngiyal'nem e be wenig pi gachalpen Jesus ngak Jesus ni be lungurad, "Tamchib, mu koy ban'en!"

³² Machane me fulweg ni ga'ar, "Bay e ggan ni nggu way nda mu nanged bochu'uw i murung'agen."

³³ Ma aram me fith pi gachalpen yad u fithik'rad ni be lungurad, "Gur ke fek be' e ggan i yib ngak?"

³⁴ Me ga'ar Jesus ngorad, "Ggan rog e nggu fol ko tin ni be finey e en ni l'oegeg ku gub, ma nggu mu'nag e maruwel nike pi' ngog ni nggu muruwliy.

³⁵ "Bay bbugithin ni gimed ma yog nma lungumed, 'Ka aningeg e pul me taw ko ngiyal' nike el e woldug riy ni aram e ngan t'ar wom'ngin e woldug.' Ma nggog ngomed ni ngam fal'eged i yaliy e yungi woldug: ya woldug ni bay riy e ke el nike taw nga nap'an ni ngan t'ar!

³⁶ Re mo'on ni ir e nge t'ar e woldug e yima pi' puluwon ni nge kunukunuy e woldug nike el ni fan ko yafos ndariy n'umngin nap'an; ni aram e re mo'on ni yung e woldug nge re mo'on ni t'ar e woldug e bay ra felfelan'gow u ta'bang.

³⁷ Ya fare bbugithin ni yima yog e ba riyul' ni fa'ani ga'ar, "Be' e yung, me t'ar be' wom'ngin.

³⁸ Ere kug l'oegmed ni ngam t'ared e woldug u daken bangi milay' ni gathi gimed e mmuruwliyed; ya yugu boch e girdi' e ra muruwliyed, ma gimed e kefel' rogomed ko maruwel nra ted."

³⁹ Ma bo'or e girdi' nu Samaria u lan e re binaw nem ni mich Jesus u wun'rad, ya keyog fare pin nike ga'ar, "Ke weliy ngog urngin ban'en ni ug rin'."

⁴⁰ Ere fa'ani yib piyu Samaria ngak miyad wenig ngak ni nge par rorad; me par Jesus u rom ni l'agruw e rran.

⁴¹ Ma fini ku bo'or e pi'in ni michan'rad ngak ni bochan e thin rok Got ni i machibnag ngorad,

⁴² me lungurad ko fare pin, "Ke mich u wun'mad Jesus ni gathi bochan e tin ni kam weliy ngomad, machane bochan e kug rung'aged e tin nike yog,

ma aram e kug nanged nri ir fa'anem ni nge thapeg e girdi' nu fayleng ngak Got."

Jesus ni chuweg e liliy rok bochi cha' ni fak be' nib tolang ko am

⁴³ Me par Jesus u rom ni l'agruw e rran, nge mu' me chu w nge yan nga Galile.

⁴⁴ Ma ir e ga'ar, "Ba profet e danir tayfan u lan e nam rok."

⁴⁵ Ma nap'an ni taw nga Galile me felfelan' e girdi' ngak nike yib ngorad, ya ranod ko madnom ni Paluk'af nga Jerusalem mra guyed urngin e tin ni rin' ko ngiyal' ni ba'aram ni un madnom riy.

⁴⁶ Ma aram me sul Jesus nga Kana ni bay u lan yu Galile, ni ireram fa gin'em ni piliyeg e ran riy nge ngal' ni wayin. Ma bay be' nib tolang ko am u rom ni bay bochi cha' ni fak u lan yu Kapernaum nib m'ar.

⁴⁷ Fa'ani rung'ag nike yib Jesus u Judea nga Galile, me yan ngak Jesus nge yan i wenig ngak ni nge yan nga Kapernaum nge chuweg e liliy rok e chicha'nem ni fak, ni be chugur ni nge math e fan rok.

⁴⁸ Me ga'ar Jesus ngak, "Dariy bigimed nra gu mich u wan' ni fa'anra dab mu guyed e maang'ang ni ba ga' ma bfel' ni kug ngongliy."

⁴⁹ Me fulweg fare mo'on nib tolang ko am ni ga'ar, "Mu un ngog nga darow ndawori aw e fan rok fakag."

⁵⁰ Me ga'ar Jesus ngak, "Mman, ya dabki buch ban'en rok fakam!" Me pagan' fare mo'on ko thin nike yog Jesus ma aram me yan.

⁵¹ Ma nap'an ni ka be yan nga tabinaw rok miyad mada' e pi tapigpig rok miyad yog ngak ni

lungurad, “Ke muduwgil ndab ki buch ban’en rok fakam!”

⁵² Me fith ngorad e ngiyal’ ni gol fachi cha’ ni fak, me lungurad ngak, “Fowap ko ta’reb e kolok ni mithig yal’ me chuw e gowel u daken.”

⁵³ Me yib ngan’ e chitamngin fachi cha’ ni ireram e re awa ni yog Jesus riy ngak ni ga’ar, “Dabki buch ban’en rok fakam.” Ma aram e ir nge urngin e girdi’ nu tabinaw rok e mich Jesus u wun’rad.

⁵⁴ Ireray e bin migid e maang’ang ni ngongliy Jesus nnap’an ni yib u Judea nga Galile.

5

Jesus ni chuweg e liliy rok be’ u to’oben bangi ran

¹ Tomuren e biney e immoy ba madnom rok piyu Israel riy ni madnom ko Tempel, me yan Jesus nga Jerusalem.

² Ma bay u rom u lan yu Jerusalem u to’oben e Garog ko Saf bangi ran; ni bay lal yang i peyuw ni kan toy u marichlen nib liyeg, ni fithingan ko thin ni Hebrew e Bethsatha.

³⁻⁴ Ma bo’or e girdi’ ni yad bm’ar ni kar molod nga but’ u tan e yungi peyuw nem — ni pi’in malmit, nge pi’in yad bmugutgut, nge pi’in ndariy gelngin yu yang u dowrad.*

⁵ Ma bay be’ nib mo’on ko gin’em ni guyey nge meruk e duw nap’an e m’ar rok.

---

* **5:3-4** *Boche babyor e kan puthuy ngay e verse 3b-4:* Yad be sonnag e re gi ran nem ni nge maach’ach, ⁴ ya munmun me yan ba engel rok Somol nga fithik’ e gi ran nem nge maach’achnag. Ma re liliy nsom’on nra yan ngalan e gi ran nem u tomuren nike maach’ach e demturug e mit i liliy ni bay rok mra gol riy.

⁶ Me guy Jesus e re mo'on nem ni kan moleg nga but' u rom, me nang nre mo'on nem e nga aram n'umngin nap'an e re liliy nem rok; ma aram me ga'ar Jesus ngak, "Mog, gab adag ni ngam gol ko re liliy rom nir?"

⁷ Me fulweg fare mo'on nib m'ar ni ga'ar, "Dariy be' u roy nra tiyeg ngalan e gi ran ney ko ngiyal' nra maach'ach riy; ya fa'anra gguy rogon ni nggu thap ngalan, ma ba m'on be' rog."

⁸ Me ga'ar Jesus ngak, "Mu sak'iy, ngam fek e chob rom, ngam man."

⁹ Ka chingiyal' nem me chuw e liliy rok fare mo'on nge gol; me fek e chob rok nge yan.

Chirofen ni golnag Jesus e cha'ney riy e ireram e rofen ni Sabbath,

¹⁰ ma aram me non fapi cha' nu Israel ngak fare mo'on ni fa'ani ke chuweg Jesus e liliy rok ke gol ni lungurad, "Daba' e Sabbath, nib togopluw ko Motochiyel rodad ni ngam fek e chob rom ngam man."

¹¹ Me fulweg ni ga'ar, "Fare mo'on ni ir e ke golnigeg ko liliy e ir e ga'ar ngog, Mfek e chob rom ngam man."

¹² Miyad fith ni lungurad ngak, "Mini' e re mo'on nir ni yog ngom ni ngam fek e chob rom ngam man?"

¹³ Machane fare mo'on ni kan chuweg e liliy rok ke gol e de nang ko mini' fa'anem nike golnag, ya ke chuw Jesus ke yan, ya pire' e girdi' ni bay ko gin'em.

¹⁴ Ma fa'ani ta'aboch me pir'eg Jesus fare mo'on u lan e Tempel me ga'ar ngak, "Mu sap, chiney e

kam gol ko liliy rom. Mpag e denen ni ga be rin', ya ri yib ban'en ngom ni kab gel e gafgow riy."

¹⁵ Ma aram me yan fare mo'on me yog ngak pi tolang ko Jew ni Jesus fa'anem nike golnag ko m'ar rok.

¹⁶ Ireray tapgin me tabab yu Israel i gafgownag Jesus, ni bochan e chuweg e liliy rok fa'anem ko chirofen ni Sabbath.

¹⁷ Ma aram me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Chitamag e gubin ngiyal' ni be maruwel, ere ku er rogog nthingar gu maruwel."

¹⁸ Re bugithin ney ni yog e aram fan me duwgiliy e pi tolang ko Jew ni ngar thanged e fan rok; ya gathi kemus ni motochiyel ko Sabbath e ke th'ab, machane ku errogon nike yog ni Got e Chitamngin, ni aram e ke ta'reb rogonnag ir ngak Got.

Mat'awun e en ni Fak Got

¹⁹ Ma aram me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Nggog e tin riyul' ngomed: en ni Fak Got e dariy ban'en ni be rin' ni ir e tafinay rok; kemus ni tin ni be guy ni be rin' e Chitamngin e ir e be rin'. Ya n'en ni be rin' e en ni Chitamangiy e ku er e n'en ni be rin' e en ni Fak.

²⁰ Ya en ni Chitamangiy e ba t'uf e en ni Fak rok ma be dag ngak urngin e tin ni be rin'. Ma bayi dag ngak Fak boch ban'en ni nge rin' ni ka ba ga' ko biney, ma gimed gubin ni bay mu gin gad ngay.

²¹ Ya en ni Chitamangiy e ma faseg e yam', ere ku errogon e en ni Fak nma pi' e yafos ngak e pi'in ba'adag ni nge pi' e yafos ngorad.

²² Ma ku errogon ni dabi pufthinnag e en ni Chitamangiy be'. Ya ke pi' mat'wun e en ni Fak ni nge pufthinnag e girdi',

²³ ya nge gubin e girdi' me liyor ngak e en ni Fak Got ni bod rogon ni yad ma liyor ngak e en ni Chitamangiy. Ma en nder liyor ngak e en ni Fak Got e der liyor ngak e en ni Chitamangiy ni ir e l'oeg nge yib.

²⁴ “Nggog e tin riyul' ngomed: en nra rung'ag e thin rog me mich u wan' e en ni ir e l'oegeg ku gub e ke yag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngak, ni aram e dab kun pufthinnag, machane ke chuw ko yam' ke thap ko yafos.

²⁵ Nggog e tin riyul' ngomed: bay ba ngiyal' ni be yib — nre ngiyal' i n'em e ke taw — ni aram e bayi rung'ag e yam' laman e en ni Fak Got, ma pi'in yad ra rung'ag e yad ra fos.

²⁶ En ni Chitamangiy e ir e bay e yafos u pa', ere errogon e en ni Fak ni ku bay e yafos u pa' ni en ni Chitamangiy e ke yodoromnag.

²⁷ Ma ke pi' ngak Fak mat'wun ni nge pufthinnag e girdi', ya ir e en ni Fak e Girdi'.

²⁸ Dab mu gin gad ko re bugithin ney; ya bay ba ngiyal' ni be yib ni bayi taw ngay ma gubin e yam' ni bay u lan e low ni bayi rung'ag laman,

²⁹ miyad yib u lan e low rorad nga wuru', ma pi'in ni bfel' e tin ni ur ngongliyed e bay ni fasegrad mu ur pired ni yad ba fos, ma pi'in nib kireb e n'en ni ur rin'ed e bay ni fasegrad ko yam' mi ni gechig nagraad.”

Pin'en ni i micheg ko mini' Jesus

³⁰ “Dariy ban'en ni gu ra rin' ni gag e leam rog; gu ma pufthinnag e girdi' ni bod rogon nike yog Got ngog, ere tin ni gu ma turguy e bmat'aw, ya gathi tin ni gub adag e ir e gu be guy rogon ni nggu

rin', ya kemus ni tin ni ba'adag e en ni l'oegeg ku gub.

³¹ "Fa'anra gu non ni gag e gu be michegeg ma n'en ni kugog e dabiyaq ni nge par ni ir e kemang mich riy nib riyul'.

³² Machane bay be' ni be micheg murung'ageg, ma gu manang ni tin ni be weliy ni murung'ageg e ba riyul'.

³³ Ka mol'iged e pi mol'og romed ka ranod ngak John ma ke welthin ni be micheg e tin nib riyul'.

³⁴ Da gur toer ngak be' ni nge mang mich ko pi thin ney ni gu be weliy; kug weliy e pi thin ney ni fan e nge yag ni mu thapgad ngak Got.

³⁵ I John e immoy ni bod ba magal ni i mat ngi i gal ram'en, ma ba ngoch nap'an ni mpired nib m'agan'med nga ram'en.

³⁶ Machane bay ban'en ni be micheg murung'ageg ni ka ba ga' ngarogon murung'ageg ni i micheg John ngak e girdi', ni aram e pi ngongol ni gu be rin' ni pi ngongol ni pi' e Chitamag ngog ni nggu rin', pin'ey e be michegeg ma be dag ni en ni Chitamangiy e ir e ke l'oegeg ku gub.

³⁷ Ma en ni Chitamangiy ni ir e ke l'oegeg ku gub e ku erogon ir ni be weliy murung'ageg. Dawor mu rung'aged laman bi'id, ma dawor mu guyed owchen bi'id;

³⁸ aram fan ndariy e thin rok u lanin'med, ya dabumed ni nge mich u wun'med e en nike l'ogeg ke yib.

³⁹ Gimed ma be'eg e babyor nib thothup; ya gimed be finey nu fithik' e re thin nem e gimed ra pir'eg e yafos ndariy n'umngin nap'an riy. Ma

pi thin nem ni gimed be be'eg e be weliy murung'ageg!

⁴⁰ Machane dabumed ni ngambad ngog nge yag e yafos ngomed.

⁴¹ “Gathi gu be guy rogon ni nge yog e girdi' e sorok ngog.

⁴² Machane gimed e gu manangmed; gu manang nde t'uf Got u lanin'med.

⁴³ Ku gub ngomed ni gag owchen e Chitamag, machane dabumed gag; mra yib be' ni ir rok e ke yib rok, ma ri gimed ra felfelan' ngak nike yib.

⁴⁴ Gimed ba'adag ni nge bigimed me fel' u wan' bigimed, machane damur guyed rogon ni ngam fel'gad u wan' e ta'are Got ni bay, ere ra di'in mu gu mich u wun'med?

⁴⁵ Machane dab mfineyed ni gag e bay gog e kireb romed ngak e Chitamag. Ya Moses e bay yog e kireb romed — i Moses, ni ir e i l'agan'med ngak.

⁴⁶ Fa'an mang e ri mich u wun'med e n'en ni i yog Moses ngomed ma gu ra mich u wun'med, ya ir e yoloy murung'ageg.

⁴⁷ Machane fa'anra der mich u wun'med e tin ni yoloy, me ere ra di'in me mich u wun'med e thin rog?”

6

Jesus ni pi' gan fa lal i biyu' i girdi'

(Matthew 14:13-21; Mark 6:30-44; Luke 9:10-17)

¹ Tomuren e biney me th'ab Jesus e lipath ni Galile nge sul (ara lipath ni Tiberias).

² Me yib e girdi' ni pire' ni pire' ngu'ur leked, ya kar guyed e maang'ang ni be ngongliy ni be gognag e pi'in yad bm'ar.

³ Me yan Jesus nga daken bburey me yan i par nga but' ni yad pi gachalpen.

⁴ Ma aram e ke chugur nga yaran e madnom ni Paluk'af.

⁵ Me changar Jesus, me guy e girdi' ni pire' ni pire' ni karbad i yib ngak, ma aram me ga'ar ngak Filip, "U uw e gadad ra chuw'iy e ggan riy nra gaman urngin e pi girdi' ney riy?" (

⁶ I yog Jesus e re bugithin ney ni nge sikengnag Filip; machane bin riyul' riy e kenang e tin ni nge rin'.)

⁷ Me fulweg Filip ni ga'ar, "Urngin e pi girdi' ney ni fa'anra nge bagayad me kay bochu'uw, ma flowa ni yira chuw'iy e ra pag l'agruw mir'ay e salpiy ni wasey ni silber* puluwon."

⁸ Ma bagayad pi gachalpen ni aram Andrew, ni walagen Simon Peter e ga'ar,

⁹ "Bay ba pagel u roy ni bay lal yal' i flowa ni barley rok nge l'agruw i nig. Machane dabi gaman e pi girdi' ney riy ni aray urngirad."

¹⁰ Me yog Jesus ngorad ni ga'ar, "Mogned ko girdi' ngar pired nga but'." (Ya bo'or e pan ni bay ko gin'em.) Ma aram me par urngin e girdi' nga but'; ma gonap'an e lal i biyu' e pumo'on ni bay u fithik'rad.

¹¹ Me fek Jesus fapi flowa, me pining e magaer riy ngak Got, me pi' ngan f'oth rok e girdi' ni kar

---

* **6:7 SALPIY NI WASEY NI SILBER:** Ba salpiy ni wasey ni silber e aram pulwey ko maruwel u reb e rran (mu guy e Mat 20:2).

pired nga but'. Ma ku aram rogon e n'en ni rin' ko fa gali nig, ma yad gubin ni yigo'o ra ked ngar fosgad ngay.

¹² Ma nap'an ni kar fosgad ni yad gubin, me ga'ar ngak pi gachalpen, "Mu kunuyed e yu yang nike aw ko ggan; nge siy da adbeyed bochu'uw."

¹³ Miyad kunuy ni urngin yang, miyad suguy ragag nge l'agruw e dug riy, nike sug nga yu yang i flowa nt'et'ar ko fa lal yal' i flowa ni barley ni magey ndaki m'ay i kay rok e pi'in nra ked.

¹⁴ Ma girdi' ni yad bay u rom e ra guyed e re maang'ang nem nike ngongliy Jesus, me lungurad, "Riyul' ni ireray fare profet ni fa'ani ir e nge yib ngaray nga fayleng!"

¹⁵ Me nang Jesus ni yad be n'en ni ngarbad ngak ngar feked ngar ted ni ir e nge mang pilung rorad, ndemturug ko ba'adag Jesus fa dabun; ma aram me pagrad nge yan nga daken e burey ni go ir.

Jesus ni yan u daken e ran

(Matthew 14:22-33; Mark 6:45-52)

¹⁶ Ma fa'ani aw e lumor, me yan pi gachalpen nga pe'ning ko gin ni bay fare lipath riy,

¹⁷ miyad af nga bowoch ngar th'abed e lipath ngar sulod ni yad be sor nga Kapernaum. Me aw e lumor, ma dawori taw Jesus ngorad.

¹⁸ Ma aram e ke thow e nifeng nib gel ke sunumeg e n'ew u daken e ran.

¹⁹ Fapi cha' ni gachalpen e kar mamangad ni gonap'an e dalip fa aningeg e mayel miyad guy Jesus ni be yib u daken e ran nike chugur ko bowoch, me yib e tamdag ngorad nib gel nib gel.

²⁰ Me ga'ar Jesus ngorad, “Dab mu tamdaggad, ya gag!”

²¹ Miyad adag ni ngar feked Jesus ngalan fare bowoch; ma ka chingiyal' nem me taw fare bowoch ko binaw ko fa gin'em ni ur nameged i yan.

Fapi girdi' ni ur changarniged Jesus

²² Ma fa'ani reb e rran riy ma fapi girdi' ni pire' nra pired u ba'nem fare lipath e ra guyed ni ta'reb e bowoch ni kan pag u rom. Ma yad manang nde un Jesus ngak pi gachalpen u bowoch, ya ranod nde un Jesus ngorad.

²³ Machane me yib boch e bowoch u Tiberias ngabang nib chugur ko fa gin'em ni ba'aram ni ka' fapi girdi' ni pire' fa flowa riy, ni fa'ani pining Somol e magaer riy ngak Got, nge mu' me pi' ngar ked.

²⁴ Ma fa'ani guy fapi girdi' ni pire' nde moy Jesus u rom, ara pi gachalpen, miyad af ngalan boch e bowoch ngranod nga Kapernaum, ni yad be changarnag Jesus.

Jesus ni ir fare ggan nma pi' e yafos

²⁵ Ma fa'ani pir'eg e girdi' Jesus u ba'nem fare lipath me lungurad ngak, “Tamchib, mingiyal' e mub ngaray?”

²⁶ Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, “Nggog e tin riyul' ngomed: gimed be changarnigeg ni bochan e mu ked fapi flowa nge bigimed me ri fos, ma gathi bochan e kam guyed e maang'ang ni kug ngongliy.

²⁷ Dab mmaruwelgad ni fan ko ggan ni bay n'en me kireb; machane mmaruwelgad ni fan ko fare

ggan nra par ni dabi kireb nge mada' ko yafos ndariy n'umngin nap'an. Re ggan nem e en ni Fak e Girdi' e bayi pi' ngomed, ya Got ni Chitamangiy e ke pi' mat'wun."

28 Ma aram miyad fith ni lungurad, "Mang e gamad ra rin' ma gamad ngongliy e maruwel rok Got?"

29 Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Ba'aray e ren'en ni ba'adag Got ni ngam rin'ed: nge mich u wun'med e en nike l'oeg ke yib."

30 Miyad fulweg ngak ni lungurad, "Mang maang'ang e ga ra ngongliy ngug guyed ma ga mich u wun'mad? Mang e ngam rin'?"

31 pi chitamangidad ni kakrom e ra ked e manna u daken e ted nder tugul ban'en riy, ni bod rogon ni be weliy e babyor nib thothup murung'agen ni be ga'ar, I pi' e ggan ngar ked, ni ggan ni yib u tharmiy."

32 Me ga'ar Jesus ngorad, "Nggog e tin riyul' ngomed, n'en ni pi' Moses ngomed e gathi[†] flowa ni yib u tharmiy; ya Chitamag e ke pi' e bin riyul' e flowa ngomed ni yib u tharmiy.

33 Ya ggan nike pi' Got e fa'anem nike yib u tharmiy nga but' ni nge pi' e yafos ngak e girdi' nu fayleng."

34 Miyad wenig ngak ni lungurad, "Mpi' e re ggan nir ngomad ni gubin ngiyal'."

35 Me yog Jesus ngorad ni ga'ar, "I gag fare ggan nma pi' e yafos. En nra yib ngog e dabki yib e bilig ngak bi'id; ma en nra gu mich u wan' e dabki yib e belel ngak bi'id.

[†] 6:32 n'en ni pi Moses e gathi; *ara* Gathi Moses e pi' ngomed.

³⁶ Machane bod rogon ni fa'an kugog ngomed ko som'on, kam guyed gag machane ku dawor gu mich u wun'med.

³⁷ Urngin e girdi' nra pi' e Chitamag ngog e bay rabad ngog. Ma en nra yib ngog e ri dab gu n'ag.

³⁸ Ya ku gub u tharmiy nga but' ni nggu rin' e tin ni be finey e en nike l'oegeg ku gub, machane gathi nggu rin' e tin ni gu be finey.

³⁹ En nike l'oegeg ku gub e ba'aray e n'en ni ba'adag ni nggu rin': ni aram e nge dabi thay u pa'ag bagayad urngin e pi'in ke pi' ngog, machane nggu fasegrad ko yam' ni yad gubin ko chirofen ni tomur ko rran.

⁴⁰ Ya ba'aray e n'en ni ba'adag e Chitamag: ba'adag ni urngin e pi'in yad ra guy e en ni Fak me mich u wun'rad e aram e ke yag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngorad; ma chirofen ni tomur ko rran e bay gu fasegrad ko yam'."

⁴¹ Me tabab fapi cha' i gun'gun'nag, ya keyog ni ga'ar, "I gag fare ggan ni yib u tharmiy nga but'."

⁴² Ma aram me lungurad, "Gathi re mo'on ney e fa'anem i Jesus ni fak Josef? Gadad manang e chitamngin nge chitiningin. Ere uw rogon ma keyog e chiney ni yib u tharmiy nga but'?"

⁴³ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Mu talgad ko gun'gun' u fithik'med.

⁴⁴ Dariy be' nrayag ni nge yib ngog ni fa'anra gathi en ni Chitamangiy e pow'iy nge yib ngog, ni ir e ke l'oegeg ku gub; ma bay gu faseg ko yam' ko chirofen ni tomur ko rran.

⁴⁵ Pi profet e ra yoloyed ni lungurad, 'Got e bayi machibnag urngin e girdi.' Urngin e pi'in

nrung'aged e thin ko en ni Chitamangiy me mit e tin nike yog ngorad e bay rabad ngog.

⁴⁶ Gathi fan e re bugithin ney e ka'a guy be' e en ni Chitamangiy; en ni yib rok Got e kemus e cha' nike guy e en ni Chitamangiy.

⁴⁷ Nggog e tin riyul' ngomed: ni en ni kug mich u wan' e ke yag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngak.

⁴⁸ I gag fare ggan nma pi' e yafos.

⁴⁹ pi Chitamangimed ni kakrom e ra ked e manna u daken e ted nder tugul ban'en riy, machane ku ra m'ad.

⁵⁰ Machane fare ggan ni ir e yib u tharmiy nga but' e ireray rogon ni en nra kay e dabki yim'.

⁵¹ I gag fare ggan nma pi' e yafos, ni ir e yib u tharmiy nga but'. Fa'anra kay be' e re ggan ney mra par nib fos ndariy n'umngin nap'an. Ma re ggan ni bay gu pi' ngak e ufin u dowag, ni ir e bay gu pi' ni bochan e nge yag ni fos e girdi' nu fayleng."

⁵² Re bugithin ney e k'aring e tugthin u fithik' fa picha' nu Israel ni kar damumuwgad. Miyad fith ni lungurad, "Ra di'in me pi' e re mo'on ney e ufin u downgin ngodad ngad ked?"

⁵³ Me ga'ar Jesus ngorad, "Nggog e tin riyul' ngomed: fa'anra dab mu ked e ufin rok e en ni Fak e Girdi' mi gimed unum racha'en ma dabi yib e yafos nga fithik'med.

⁵⁴ En nra kay e ufin u dowag me unum racha'eg e ke yag e yafos ndariy n'umngin nap'an ngak, ma ku ra faseg ko yam' ko chirofen ni tomur ko rran.

⁵⁵ Ya ufin u dowag e ir e bin riyul' e ggan, ma racha'eg e bin riyul' e garbod.

⁵⁶ En nra kay e ufin u dowag me unum racha'eg e be par u fithik'ag ma gu be par u fithik' fa'anem.

⁵⁷ En ni Chitamangiy ni be par nib fos e ke l'oegeg ku gub, ma ku ir e be tiyeg ni gub fos. Ma ku aram rogon ni en nra kayeg e ra fos ni bochag.

⁵⁸ Ere ireray fare ggan ni fa'ani yib u tharmiy nga but'; ni gathi bod fare ggan ni fa'ani kay pi chitamangimed kakrom nge mu' ma ku ra m'ad. En nra kay e biney e ggan e ra par nib fos ndariy n'umngin nap'an."

⁵⁹ Jesus e yog e re bugithin ney ko ngiyal' ni be machib riy u lan tafen e mu'ulung u Kapernaum.

Fapi Thin nma pi' e yafos ndariy n'umngin nap'an

⁶⁰ Bo'or pi gachalpen ni rung'ag e re bugithin ney me lungurad, "Re machib ney e kayigi mo'maw'. Mini' e ra motoyil ko tiney e thin?"

⁶¹ Da nog ngak Jesus me nang Jesus ni pi gachalpen e yad be gun'gun' ni fan e re thin nem nike yog; ma aram me ga'ar ngorad, "Kam tafinay niged ni ngam paged gimed ni bochan e re bugithin ney?"

⁶² Ra di'in an'med ni fa'an gimed ra guy e en ni Fak e Girdi' nike sul ngalang ko gin ni immoy riy?"

⁶³ En nma pi' e yafos e aram fare Kan ni Thothup; ma bin kakrom i gimed e dariy ban'en ni bfel' ni yib rok. Fapi thin ni kug weliy ngomed e yib rok fare Kan Nthothup ma re thin nem e ma pi' e yafos.

⁶⁴ Machane boch i gimed e ka dawori mich u wan'." (Ya manang Jesus ko som'on e pi'in dabi mich u wun'rad nge en ni bayi yagnag.)

⁶⁵ Me ul ul ngay nge ga'ar, "Ri ireray fan ni kug weliy ngomed ndariy be' nrayag ni nge yib ngog ni fa'anra gathi en ni Chitamangiy e gagiyegnag nge yag ni nge yib ngog."

⁶⁶ Bochan e re bugithin ney ni yog Jesus, ma aram e bo'or pi gachalpen nra paged nge dakur uned ngak.

⁶⁷ Ma aram me ga'ar Jesus ngak fa ragag nge l'agruw i gachalpen, "Ma gimed, gimed ba'adag ni ngkum paged gag ngam marod?"

⁶⁸ Me fulweg Simon Peter ni ga'ar, "Somol, i mini' e gamad ra yan ngak? Ya gur e bay fapi thin rom ni ir e ma pi' e yafos ndariy n'umngin nap'an ngak e girdi'.

⁶⁹ Ma chiney e ke mich u wun'mad ma kug nanged ni gur Fa'anem ni Gab Thothup ni mub rok Got."

⁷⁰ Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Gathi gag faram e gu mel'egmed e re ragag nge l'agruw nir? Machane bay bigimed nib mo'onyan'!"

⁷¹ Ni aram e be weliy murung'agen Judas, ni fak Simon Iskariot. Ya Judas ni aram rogon ni ir reb fare ragag nge l'agruw i gachalpen Jesus e bayi yagnag Jesus.

7

I Jesus nge pi walagen ni pumo'on

¹ Tomuren e biney mi i milekag Jesus u lan yu Galile i yan; me dabuy ni nge milekag i yan u lan yu Judea, ni bochan e pi tolang ko Jew ni yad bay u rom ni yad be finey ni manga ra li'ed Jesus ngem'.

² Ma aram e ke chugur nga nap'an e Madnom ko Nochi Naun,

³ ma aram me ga'ar pi walagen Jesus ni pumo'on ngak, "Mu chuw u roy ngam man nga Judea, nge guy pi gachalpem e tin ni ga be rin'.

⁴ Dariy be' nma mithag e n'en ni be rin' ni fa'anra ba'adag ni nge gilbuguwan. I gur e ga be ngongliy e pin'ey, ere mu guy rogon nge nang e girdi' nu fayleng ni polo' murung'agem!" (

⁵ Ya mus ngak fapi pumo'on ni walagen Jesus nde mich Jesus u wun'rad.)

⁶ Me ga'ar Jesus ngorad, "Dawori taw nga nap'an ni nggu wan. Gimed e demturug e re ngiyal' i n'en ni gimed ba'adag ni ngam marod mrayag.

⁷ Ya girdi' nu fayleng e dabiyaq ni ngar fanenikayed gimed, machane gag e yad be fanenikayeg, ni bochan e gu be yog ngorad nib tagan e ngongol rorad.

⁸ Mmarod ngam uned ko madnom. Me gage dab gu wan* ko re madnom nem, ya dawori taw nga nap'an ni nggu wan."

⁹ I yog ngorad e re bugithin ney me par u Galile.

Jesus ni un ko fare madnod ko nochi naun

¹⁰ Fa'ani yan pi walagen Jesus ni pumo'on ko fare madnom, ma aram me ki yan Jesus ko fare madnom; nde yan u fithik' e girdi', ya yan nib mith.

¹¹ Mi i changarnag e pi tolang ko Jew Jesus ko re madnom nem, mu ur fithed ni be lungurad, "Bu uw Jesus?"

¹² Ma bo'or e girdi' ni i kathkathnag murung'agen u fithik' e pi girdi' nem ni aram urngin;

---

* **7:8** Gag e ab gu wan; *boch e babyor e bay riy ni Dab gu wan e chiney.*

ni be yog boch e girdi' ni be lungurad, "Cha'nem e be' ni bfel'." Ma boch e girdi' e lungurad, "Danga', ya be bannag e girdi'."

¹³ Machane dariy be' ni weliy murung'agen u fithik' e girdi', ni bochan e yad be tamdag ngak e pi tolang ko Jew.

¹⁴ Ke chugur ni nge taw nga lukngun fare mad-nom me yan Jesus ngalan e Tempel me tabab ko machib.

¹⁵ Me ri gin e pi tolang ko Jew ngak, miyad yog ni lungurad, "I di'in me nang e re mo'on ney e pin'ey ni ireray urngin ndawori un nga sukul bi'id?"

¹⁶ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "N'en ni gu be machibnag e gathi gag e yib rog, ya yib rok Got, ni ir e ke l'oegeg ku gub.

¹⁷ En nib m'agan' ngay ni nge rin' e tin ni ba'adag Got e ra nang ko tin ni gu be machibnag e yib rok Got, ara gu be weliy ni gag e thin rog.

¹⁸ Ya en ni thin rok e be weliy e be guy rogon ni nge mang ir e yog e girdi' e sorok ngak. Machane en ni be guy rogon ni nganog e sorok ngak e en ni l'oeg nge yib e ba yul'yul', ma tin riyul' e be yog.

¹⁹ I Moses e pi' e Motochiyel ngomed, errogon fa danga'? Machane dariy ta'a bigimed ni be fol ko re Motochiyel nem. Mangfan ni gimed be guy rogon ni ngam thanged e fan rog?"

²⁰ Me fulweg fapi girdi' ni aram urngin ngak ni lungurad, "Ke yib i ying ba mo'onyan' ngom! Mini' e be guy rogon ni nge thang e fan rom?"

²¹ Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Ta'reb e maang'ang ni gu ngongliy ma gimed gubin ni mgingad ngay.

²² Bochan e Moses e yog ngomed ni ngam maad'adniged pifakmed ni pumo'on (machane gathi Moses ya pi chitamangimed ni kakrom e ra tababgad ngay), ere bay n'en mi gimed maad'ad ngak bochi tir nib pagel ko chirofen ni Sabbath.

²³ Fa'an yira maad'ad ngak bochi tir nib pagel ko chirofen ni Sabbath ni bochan e nge dab nth'ab e Motochiyel rok Moses, me ere mang ni kam damumuwgad ngog ni bochan e kug chuweg e liliy rok be' nib mo'on ko chirofen ni Sabbath?

²⁴ Ere mu talgad i turguy e tin nib mat'aw nge tin nde mat'aw u rogon e tin ni gimed be guy nga owchemed, ya ngam turguyed e tin nib mat'aw nge tin nde mat'aw u yalen e tin riyul'."

Gur i ir fare Messiah?

²⁵ Ma boch e girdi' nu Jerusalem e rogned ni lungurad, "Gathi ireray fare mo'on ni yibe guy rogon ni ngan thang e fan rok?

²⁶ Mu changargad! Ya be welthin u fithik' e girdi' ni yo'or, ma dariy be' ni be yog ban'en nib togopluw ngak! Gur kari nang e pi'in yad ma yog e thin rodad nri ir fare Messiah?

²⁷ Machane ngiyal' nra yib fare Messiah riy, e dariy be' nra nang e gin ni yib riy! Ma gadad gubin ni gadad manang e gin ni yib e re mo'on ney riy."

²⁸ Ma nap'an ni be machib Jesus u lan e Tempel me yog ni ba ga' laman ni ga'ar, "Kam nanged ko gag mini' nge gin ni gub riy? Ya gathi gub ni gag e leam rog. Ya en nike l'oegeg ku gub e ba riyul'. Gimed e da mu nanged ir,

²⁹ machane gag e gu manang ir, ya gub rok me ir e ke l'oegeg ku gub."

³⁰ Ma aram miyad guy rogon ni ngar koled ngar feked, machane dariy be' ni yag ni nge rin', ya dawori taw ko ngiyal' nike duwgiliy Got ni ngan kol.

³¹ Machane bo'or e girdi' u fithik' fapi girdi' ni aram urngin ni mich Jesus u wun'rad, me lungurad, "Fa'anra yib fare Messiah, ma gur rayag ni nge ngongliy e maang'ang ni kab pire' ko tin nike ngongliy e re mo'on ney?"

Pi matanag nnol'oegrad ni ngranod ra koled Jesus ngar feked

³² Me rung'ag fapi Farise e pi thin ney ni be kathkathnag fapi girdi' ni aram urngirad ni murung'agen Jesus, ma aram me l'oeg fapi Farise nge pi'in nib tolang ko prist boch e girdi'en e matanag ni ngranod ra koled Jesus ngar feked.

³³ Me ga'ar Jesus, "Dabki n'uw nap'an ni gu ra par romed, ma aram e bay gu wan ngak e en nike l'oegeg ku gub.

³⁴ Bay um changarniged gag, machane gathi bay kum pir'eged gag; ya gin ni bay gu wan gu par ngay e dabiyag ni gimed ra yan ngay."

³⁵ Me yog e pi tolang ko Jew u fithik'rad ni lungurad, "U uw e ke chugur ni nge yan ngay ndab kud pir'eged? Gur bay yan ko pi binaw rok yu Greece ko yungi n'en ni be par piyu Israel riy ngi i machibnag piyu Greece?"

³⁶ Ya keyog ni ga'ar, Bay um changarniged gag, machane gathi bay kum pir'eged gag, ma ki ga'ar, Dabiyag ni ngam marod ko gin ni bay gu wan gu par ngay. Ere be mang e ren'em ni be yog?"

Yu pa' i lul' ni ran riy e ma pi' e yafos

³⁷ Ma chirofen ni ba'aram ni tomur ko madnom e ir e th'abi ga' fan. Chirofen nem e sak'iy Jesus ngalang nge yog ni ba ga' laman ni ga'ar, "En nike yib e belel ngak e nge yib ngog nge garbod.

³⁸ Ni bod rogon ni be yog e babyor nib thothup ni be ga'ar, 'En nra gu mich u wan' e ra yib e ran u yu pa' i lul' nge yib i map' u lan ngorongoren nga but', ni ran nma pi' e yafos.' "

³⁹ I yog Jesus e re bugithin ney ni aram e murung'agen fare Kan ni Thothup nike chugur ni nge yib ngak e pi'in ke mich Jesus u wun'rad. Re ngiyal' i nem e dawori pi' Got fare Kan ni Thothup nge yib ko girdi', ya dawor ni faseg Jesus ko yam' nge yan ko fla'ab u tharmiy.

Fapi girdi' ni aram urngirad ni ruw raba'

⁴⁰ Ma bo'or e girdi' u fithik' fapi girdi' ni aram urngirad nrung'aged Jesus ni yog e re bugithin ney me lungurad, "Re mo'on ney e riyul' ni ir fare profet!"

⁴¹ Ma boch i yad e rogned ni lungurad, "I ir fare Messiah!" Machane boch i yad e lungurad, "Fare Messiah e dabi yib u Galile!

⁴² Ya be yog fare babyor nib thothup ni fare Messiah e be' ni owchen e ganong rok David, ma yira gargeleg u lan yu Bethlehem, ni fare binaw ni i par David riy."

⁴³ Ma aram e ruw raba' e girdi' u fithik' fapi girdi' ni aram urngin ni bochan Jesus.

⁴⁴ Ma boch e girdi' e ra fineyed ni ngar koled Jesus ngar feked, machane dariy ta'abe' ni yag rok ni nge kol.

Pi'in nma yog e thin rok e pi Jew nde mich Jesus u wun'rad

⁴⁵ Me sul fapi girdi'en e matanag ngak e pi tolang ko prist nge pi Farise me fith e pi tolang ko prist nge pi Farise ngorad ni lungurad, "Mangfan nda mfeked Jesus i yib?"

⁴⁶ Me fulweg fapi girdi'en e matanag ni lungurad, "Dariy be' ni ka'a welthin ni bod rogon e re mo'on nem!"

⁴⁷ Me fith fapi Farise ngorad ni lungurad, "Mogned, ku er rogomed nike ban nagmed?"

⁴⁸ Ka'am nanged bagayad e pi'in yad ma yog e thin rodad ara reb e Farise nike mich e cha'nem u wan'?

⁴⁹ Pi girdi' ney ni aray urngirad e dar nanged e Motochiyel rok Moses, ere ke bucheg Got wa'athrad!"

⁵⁰ I Nikodemus e ir bagayad; ni aram facha' ni ka'a yan i guy Jesus ko som'on. Me yog ngorad ni ga'ar,

⁵¹ "Rogon yalen ko Motochiyel rodad e dabiyaq ni ngad dugliyed e gechig rok be' u m'on ndawor ni pufthinnag ngan pir'eg e n'en nike bucheg."

⁵² Miyad fulweg ni lungurad, "Ere mog, ku errogon gur ni mub u Galile? Ra mpoy e babyor nib thothup ma ga ra pir'eg riy ndariy reb e profet ni ka'a yib u Galile."

8

Be' ni bpin nni pir'eg ni kar pirew be' ni gathi mabgol rok

¹ [Ma aram e ra be' me sul nga tabinaw rok, machane me yan Jesus ko burey nu Olive.

² Ri kakadbul u reb e rran riy me sul nga Tempel. Me mu'ulung fapi girdi' ni aram urngirad nga to'oben, me par nga but' nge tabab i machib nagrad.

³ Ma pi tamchib ko Motochiyel nge pi Farise e ra feked be' ni bpin i yib nga Tempel ni kan kol ni yow be par be' ni gathi mabgol rok, mi nib nsak'iynag nga p'eowcherad ni yad gubin.

⁴ Miyad yog ngak Jesus ni lungurad, "Tamchib, re pin ney e kan pir'eg ni kar pirew be' ni gathi mabgol rok.

⁵ Ma rogon ni bay ko Motochiyel rodad e yog Moses nra ni pir'eg reb e bpin nike yodoroy, ma thingar ni malangnag ngem'. Uw rogon ni ga be finey?"

⁶ Rogned e re bugithin ney ni yad be guy rogon ni nge aw Jesus ko wup rodad, ya nge yag nrogned bbugithin ni nge togopluw ngak. Machane me lumel Jesus nga but' nge yol nga daken e but' ni bugul i pa' e yol ngay.

⁷ Miyad par ni yad ba sak'iy ko gin'em ni yad be fith Jesus, me puw Jesus ngalang me ga'ar ngorad, "Aromed ndawori rin' ta'reb e denen e ir e nge pag e bin som'on e malang ngak e re pin nir."

⁸ Miki lumel nga but' ngi i yol nga daken e but'.

⁹ Ma nap'an nrung'aged e re bugithin ney ni yog, ma yad gubin nranod ndaki aw ta'a bagayad, nranod ni bayi n'en me yan be' me ta'aboch miki yan bagayad, ni pi'in pi'ilal u fithik'rad e yad bm'on. Mi ni pag Jesus, ma fare pin e ka yugu bay nib sak'iy u rom.

¹⁰ Me puw Jesus ngalang me ga'ar ngak fare pin,

“Bpin, karanod ngan? Dariy be’ nike par ni nge gechig nigem?”

¹¹ Me fulweg ni ga’ar, “Dariy.”

Me ga’ar Jesus, “Ere ku erregon gag ni dab gu gechig nigem. Mman, ma dab kum denen bayay.”]*

Jesus ni ir e tamilang ko girdi’ nu fayleng

¹² Me non Jesus bayay ngak e girdi’ ni ga’ar, “I gag e tamilang ko girdi’ nu fayleng. En nra i lekeg e ke yag e tamilang ko yafos ngak ma dabki yan u fithik’ e lumor bi’id.”

¹³ Me ga’ar e pi Farise ngak, “Aram e chiney e ga be non ni gur e ga be michegem; ma n’en ni kamog e dariy ban’en nike micheg.”

¹⁴ Me fulweg Jesus ni ga’ar, “Danga’, yugu ra gu be welthin ni fan ngog, machane n’en ni gu be yog e ba riyul’, ya gu manang ko uw e gub riy ara gin ni gu be yan ngay. Da mu nanged e gin’en ni gub riy ara gin’en ni bay gu wan ngay.

¹⁵ Gimed be turguy e kireb nga daken e girdi’ u rogon kanawo’en nma leam e girdi’; me gag e dab gu turguy e kireb nga daken be’.

¹⁶ Machane fa’anra nggu turguy e kireb nga daken be’, ma rib riyul’ ni aram rogon, ya gathi go’ gag ngay; ya en ni Chitamangiy ni ir e ke l’oegeg ku gub e bay rog.

¹⁷ Bay ni kan yoloy u lan e Motochiyel romed ni fa’anra ta’reb rogon e n’en ni yog l’agruw

---

* **8:11** Ba yo’or e babyor nge tin e babyor nni pilyeg e thin riy nga yug reb thin e dariy e yung ney riy (8:1-11); ma boch e bay u tomren Jhn 21:24; ma boch e bay u tomren e Luk 21:38; ma reb e bay u tomren e Jhn 7:36.

ni', ni yow e ngar michegew ban'en, ma n'en ni karognew e ba riyul'.

¹⁸ Gu be welthin ni gu be michegeg, ma en ni Chitamangiy ni ir e ke l'oegeg ku gub e ku erregon ir ni be micheg murung'ageg."

¹⁹ Miyad fith ngak ni lungurad, "Bu uw e Chitamam?"

Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Da mu nanged gag ma ku erregon e Chitamag nda mu nanged. Fa'an mang e gimed manangeg ma kigimed manang e Chitamag."

²⁰ I yog Jesus urngin e pin'ey ni be machib u lan e Tempel u lan fare senggil ni ir e bay fapi kahol riy ni yima yin' e salpiy ngay ni aram e kan pi'. Ma dariy be' ni yag rok ni nge kol Jesus nge fek ni bochan e dawori taw ko ngiyal' nike duwgiliy Got ni ngan kol.

Dabiyag ni ngam marod ko gin ni nggu wan ngay

²¹ Me yog Jesus ngorad bayay ni ga'ar, "Bay gu wan, ma bay um gayed gag, machane bay mm'ad u fithik' e denen romed. Dabiyag ni ngam marod ko gin ni nggu wan ngay."

²² Ma aram me yog fa pi tolang ko Jew ni lungurad, "Ke ga'ar dabiyag ni ngam marod ko gin ni nggu wan ngay. Gur fan e ren'em e bay li' ir ngem'?"

²³ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Gimed e mbad u roy u but', machane gag e gub u lang. Gimed e mbad u roy u fayleng.

²⁴ Aram fan ni fa'an kugog ngomed ni bay mm'ad u fithik' e denen romed. Bay mm'ad u

fithik' e denen romed ni fa'anra dabi mich u wun'med ni 'Gag E En Ni Gag'."

²⁵ Miyad fith ni lungurad ngak, "Ere gur mini?" Me fulweg Jesus ni ga'ar, "I ir faram e kugog ngomed ko som'on.

²⁶ Bo'or ban'en nrayag ni gog u murung'agmed mu gu turguy e gechig romed. Machane en nike l'oegeg ku gub e ba riyul', ma kemus ni tin kug rung'ag rok e gu be weliy ngak e girdi' nu fayleng."

²⁷ Ma dar nanged fan ni aram e be weliy murung'agen e en ni Chitamangiy ngorad.

²⁸ Ma aram me yog Jesus ngorad ni ga'ar, "Ngiyal' ni bay mu tininged e en ni Fak e Girdi' ngalang e bay mu nanged ni 'Gag E En Ni Gag'; ma aram e bay mu nanged ndariy ban'en ni kug rin' ni gag e leam rog, machane kemus ni gu be yog e tin nike yog e en ni Chitamangiy ngog ni nggog.

²⁹ Ma en nikel'oegeg ku gub e bay rog; ya dawori pageg nggu par ni go' gag, ya gubin ngiyal' ma gu be rin' e tin nib m'agan' ngay."

³⁰ Pire' e girdi' ni rung'ag e pi thin ney ni yog Jesus me mich Jesus u wun'rad.

Pi'in gathi yad e sib nge pi'in yad e sib

³¹ Ma aram me yog Jesus ngak fa picha' nike mich Jesus u wun'rad ni ga'ar, "Fa'an gimed ra fol ko thin ni gu be machibnag ngomed ma aram e kari muduwgil ni kam manged pi gachalpeg;

³² ma bay mu nanged e tin riyul', ma tin riyul' e ir e bayi ayuwegmed nge dab kum pired ni gimed e sib."

³³ Miyad fulweg ni lungurad, "Gamad owchen Abraham, ma dawor gu manged sib rok be' bi'id.

Ere mangfan ni ga be yog ni be lungum, Bayi ayuwegmed nge dab kum pired ni gimed e sib?”

³⁴ Me ga’ar Jesus ngorad, “Nggog e tin riyul’ ngomed: urngin e girdi’ ni yad be denen e ra bagayad ma kemang sib ko denen.

³⁵ Be’ nib sib e gathi gubin ngiyal’ ni bay i par ni ir reb i girdi’en fare tabinaw; machane be’ ni fakay ko fare tabinaw e bay i par ni fakay ko fare tabinaw ndariy n’umngin nap’an.

³⁶ Ere fa’anra ayuwegmed e en ni Fak ngam pired ni gathi kigimed e sib, ma aram e kari muduwgil ni kam pired ni gathi kigimed e sib.

³⁷ Gu manang ni gimed owchen Abraham. Machane gimed be guy rogon ni ngam thanged e fan rog, ya dabumed ni ngam folgad ko tin ni gu be machibnag.

³⁸ Gu be weliy murung’agen e n’en nike dag e Chitamag ngog, machane gimed be rin’ e tin ni chitamangimed e keyog ngomed.”

³⁹ Miyad fulweg ngak ni lungurad, “I Abraham e chitamangimad.” Me fulweg Jesus ngorad ni ga’ar, “Fa’an mang e riyul’ ni gimed pifak Abraham ma gimed ra rin’[†] e tin ni i rin’.

⁴⁰ Machane kemus ni n’en ni kug rin’ e kugog ngomed e tin riyul’ ni kug rung’ag rok Got. Machane kigimed be guy rogon ni ngam thanged e fan rog. I Abraham e de rin’ ban’en ni bod e tin ni kam rin’ed!

⁴¹ Ya gimed e gimed be rin’ e n’en ni i rin’ e chitamangimed.” Miyad fulweg ngak ni lungurad,

---

[†] **8:39** Fa’an mang e riyul’ ni gimed . . . ma gimed ra rin; *boch e babyor e bay riyi ni* Fa’an ra gimed . . . mu rin’ed.

“Gathi gamad pifak e muchugbil. Bay e Chitamangimad nri ta’reb, ni aram Got.”

⁴² Me yog Jesus ngorad ni ga’ar, “Fa’an mang e ri Got e chitamangimed, ma gu ra t’uf romed; ya gub rok Got ma chiney e gu bay u roy. Ni gathi gub ni gag e leam rog, ya ir e ke l’oegeg ku gub.

⁴³ Ere mangfan ndamur nanged fan e tin ni gu be yog? Bochan e dabiyag ni gimed ra k’adan’med ngam motoylgad ko thin nike pi’ Got ngog ni nggub gog ngomed.

⁴⁴ Gimed e pifak e chitamangimed, ni fare mo’onyan’, ma gimed ba’adag ni ngam folgad ko tin nib m’agan’ e chitamangimed ngay. Ka nap’an ko tabolngin ni i par ni ir be’ nma thang e fan rok e girdi’; dariy ba ngiyal’ nike yib nga ba’ rok e tin riyul’, ya dariy e tin riyul’ rok. Ya ngiyal’ nra lifith l’ugun riy e aram e be rin’ ban’en nib mecham ngak, ya ir be’ nma lifith l’ugun me ir e chitamngin urngin e malulifith.

⁴⁵ Gu be weliy e tin riyul’, aram fan nde riyul’ u wun’med e tin ni gu be yog.

⁴⁶ Mini’ e aromed nrayag ni nge micheg nib kireb e rog ni bochan reb e denen ni gomanga kug rin’? Fa’anra kug weliy e tin riyul’, me ere mangfan nder riyul’ u wun’med e tin kug weliy ngomed?

⁴⁷ En ni yib rok Got e ma motoyil ko thin rok Got. Machane gimed e gathi mbad rok Got, aram fan ndab mmotoylgad ko thin rok Got.”

Jesus nge Abraham

48 Me ga'ar fapi cha' nu Israel ngak Jesus, "Gathi ba riyul' ni ku gogned ni gur be' u Samaria ni keb i ying ba mo'onyan' ngom?"

49 Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Dawori ying ba mo'onyan' ngog. I gag e gu be tayfan e Chitamag, machane gimed e gimed be n'ag fag.

50 Gathi gu be gay rogon ni ngan tayfag, ya bay be' ni ir e be gayiy rogon ni ngan tayfag, ma ba fol ngog.

51 Nggog e tin riyul' ngomed: en nra fol ko thin ni pi' Got ngog ni ir e gu be yog ngomed e dabki yim' bi'id."

52 Me ga'ar fa pi'in nu Israel ngak, "Ke muturug u wun'mad nike ying ba mo'onyan' ngom! Ke yim' Abraham, ma ku erregon e pi profet ni karm'ad, machane ke lungum, En nra fol ko thin ni gu be yog ni pi' Got ngog e dabki yim' bi'id.

53 Chitamangimad i Abraham e ke yim'; ma damur finey ni ga ba ga' ngak Abraham fa? Ma ku erregon fapi profet nra m'ad; ere ga be finey me gur mini'?"

54 Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Fa'an mang e gag e nggu tayfag, mra gu wan gu aw ndariy fag. En ni be tayfag e en ni Chitamag — nri ir fa'anem ni kamogned ni ir e Got romed.

55 Ri dawor mu nanged ko ir mini', machane gag e gu manang ko ir mini'. Fa'anra lungug e da gu nang ko ir mini', ma aram e gu be lifith l'ugunag ni bod gimed. Machane i gag e gu manang ko ir mini', ma gu be fol ko thin rok.

56 Chitamangimad i Abraham e i felfelan' ni bayi guy e birog e rran, me guy me felfelan'."

⁵⁷ Me ga'ar fapi cha' ngak, "Ku dawori gaman wugem e duw yangrem — ere ka'a mu guy Abraham?"[‡]

⁵⁸ Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Nggog e tin riyul' ngomed. Dawor ni gargeleg Abraham ma 'Gu Bay.' "

⁵⁹ Miyad fek e malang ni ngar paged ngak; machane me mithag Jesus ir nge chuw u lan fare Tempel.

9

Jesus ni golnag be' nib mo'on nni gargeleg ma bmalmit

¹ Ma nap'an ni be yan Jesus me guy be' nib mo'on nni gargeleg ma bmalmit.

² Me fith pi gachalpen ngak ni lungurad, "Tamchib, cha'nem nni gargeleg ma bmalmit e mini' e puluwon e denen rok e yodoromnag? Denen rok ara denen ko gallibthir rok?"

³ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Malmit nike tay e dariy rogon ko denen rok ara denen rok e galibthir rok. Ke malmit ya nge yag ni ngan guy gelngin Got ni nge maruwel u fithik' i downgin.

⁴ Ya thingar da ngongliyed e pi maruwel rok e en ni ir e ke l'oegeg ku gub, u n'umngin nap'an ni kab rran; ya bayi neap', ma dakuriy be' nrayag ni nge maruwel.

⁵ Ngiyal' ni gu bay u roy u fayleng e gag e tamilang ngak e girdi' nu fayleng."

⁶ Ma nap'an ni mu' i weliy rok e re bugithin ney me thuw Jesus nga daken e but' me athkuy

---

[‡] **8:57** kamguy Abraham?; *boch e babyor e bay riy ni ke guyem Abraham?*

bochu'uw i but' ngay nge barbarnag; me liyef nga ruw raba' i owchen fare mo'on,

⁷ me ga'ar ngak, "Mman ngam luknag owchem u lan fa gi Ran ni Siloam." (Fan e re ngachal ney e "Ka Nol'oeg.") Ma aram me yan fare mo'on nge luknag owchen, me sul nike guy ban'en.

⁸ Ma pi'in yad bbuguliyoror nge pi'in ur guyed ni i man ban'en u m'on ko ngiyal'ney nike guy ban'en e ra fithed ni lungurad, "Gathi ireray fare mo'on ni i par u but' ngi i man ban'en?"

⁹ Me ga'ar boch e girdi', "I ir," machane boch e girdi' e lungurad, "Danga', gathi ir, ya be' nta'reb ya'arow."

Ma aram me mang fare mo'on e ga'ar, "I gag e re mo'on nem."

¹⁰ Miyad fith ngak ni lungurad, "I di'in ma gguy ban'en?"

¹¹ Me fulweg fare mo'on ni ga'ar, "Fare mo'on ni Jesus fithingan e barbarnag e but' nge liyef nga owcheg nruw raba', me yog ngog ni nggu wan nga Siloam nggu luknag owcheg. Ma aram mu gu wan, ma yugu nap'an ni gu luknag owcheg mu gguy ban'en."

¹² Miyad fith ni lungurad, "Ke yan e cha'nir ngan?"

Me fulweg ni ga'ar, "Da gu nang."

Pi Farise nra gayed e n'en ni rin' me chuw e malmit rok fa'anem

¹³ Miyad fek fare mo'on ni immoy nib malmit i yan ngak e pi Farise.

¹⁴ Re rran ni barbarnag Jesus e but' nge tay nga mit fare mo'on nge guy ban'en e reb e Sabbath.

15 Me ere fith e pi Farise fare mo'on bayay ko n'en ni rin' me yag ni guy ban'en. Me yog ngorad ni ga'ar, "I tay e but' nike barbarnag nga owcheg nruw raba', mu gu luknag owcheg, me ere chiney e ke yag ni gguy ban'en."

16 Me ga'ar boch i yad fapi Farise, "Re mo'on nike rin' e ren'ey e gathi yib rok Got, ya der fol ko motochiel ko Sabbath."

Machane boch i yad e lungurad, "Ra di'in me yag ni ngongliy be' e maang'ang ni ireray rogon ni fa'anra ir be' nib tadenen?" Ma aram miyad ruw raba'.

17 Me ere ki fith fapi Farise fare mo'on bayay ni lungurad, "Kamog nike chuweg e malmit rom — kam guy ban'en, ere be lungum e ir mini?"

Me fulweg ni ga'ar, "I ir ba profet."

18 Machane fa picha' nu Israel e daburad ni nge riyul' u wun'rad ni immoy e cha'nem nib malmit ma keyag ni nge guy ban'en e chiney, nge yan i mada' ko ngiyal' nra pininged e gallibthir rok fa'anem

19 ngar fithed yow ni lungurad, "Fakmew e cha'ney? Ke lungumew e ni gargeleg ma bmalmit? Ere ke di'in nike yag ni nge guy ban'en e chiney?"

20 Me fulweg e gallibthir rok ni lungurow, "Gamow manang ni ir fakmow, ma gamow manang nni gargeleg ma bmalmit.

21 Machane da gu nangew e n'en ke rin' ma keyag ni nge guy ban'en e chiney, ma da gu nangew e en ke chuweg e malmit rok. Ere mfithed; ya ke ilal, nrayag ni nge fulweg lungumed!"

²² I yog e gallibthir rok e re bugithin ney ya kar tamdaggow ngak fapi cha' nu Israel; ya ke mu' i duwgiliy rok fa picha' ni yad ma yog e thin nu Israel ni fa'anra yog be' ni Jesus fare Messiah, ma aram e dabki yib ngalan tafen e mu'ulung bi'id.

²³ Aram fan ni ga'ar e gallibthir rok, "Ke ilal; ere mfithed!"

²⁴ Mu kur pininged fare mo'on nni gargeleg ma bmalmit nge yib ngorad me lungurad ngak, "Mog u mit Got ntin riyul' e ngam weliy! Gamad manang nre mo'on nem i Jesus e reb e tadenen."

²⁵ Me fulweg fare mo'on ni ga'ar, "Da gu nang ko ir reb e tadenen ara danga'. Machane ta'are n'en ni gu manang e ba'aray: ug moy ni gub malmit, ma chiney e ke yag ni gguy ban'en."

²⁶ Miyad fith ngak ni lungurad, "Mang e rin' ngom? I kuni'eg owchem ma gguy ban'en?"

²⁷ Me fulweg ni ga'ar, "Ke m'ayi yog rog ngomed, ma dabumed ni ngam motoyilgad ko n'en ni kugog. Ere mang ni gimed ba'adag ni ngkum rung'aged bayay? Sana ku er rogomed ni gimed ba'adag ni ngam manged boch pi gachalpen?"

²⁸ Miyad yog e thin nib kireb ngak me lungurad, "I gur gachalpen e cha'nem; ma gamad e gamad pi gachalpen Moses.

²⁹ Gamad manang ni welthin Got ngak Moses; ma re mo'on nem e mus ko gin ni yib riy ma da gu nanged!"

³⁰ Me fulweg fare mo'on ni ga'ar, "Uw rogon e biney! Da mu nanged e gin ni yib riy machane ke chuweg e malmit rog!

³¹ Gadad manang ni Got e dar ma motoyil ngak e pi'in yad ba tadenen; ya ma motoyil ngak e pi'in

yad ma tayfan ma yad ma rin' e tin ni ba'adag ni ngar rin'ed.

³² Ka nap'an ni sum e fayleng ma dawor nrung'ag ni ka'a ngongliy be' owchen be' nni gargeleg ma bmalmit ke guy ban'en;

³³ fa'anra de yib e re mo'on ney rok Got, ma dariy ta'a ban'en nrayag ni nge rin'."

³⁴ Miyad fulweg ngak ni lungurad, "I gur e ni gargel nigem ngan chuguluyem u fithik' e denen ma ga be guy rogon ni ngam machib ngomed?" Ma aram miyad chuweg u lan tafen e mu'ulung.

Man laniyan' ni yima tay ko thin rok Got

³⁵ Me rung'ag Jesus ni kar chuweged fa'anem u lan tafen e mu'ulung. Me pir'eg Jesus fa'anem me ga'ar ngak, "Ke mich u wun'um e en ni Fak e Girdi'?"

³⁶ Me fulweg fare mo'on ni ga'ar, "Mog ngog ko ir mini', nge yag ni mich u wun'ug!"

³⁷ Me ga'ar Jesus ngak, "Kam guy, me ir e en ni be non ngom e chiney!"

³⁸ Me ga'ar fare mo'on, "Somol, ke mich u wun'ug!" Me ragbug nga but' u p'eowchen Jesus.

³⁹ Me ga'ar Jesus, "Ku gub ngaray nga fayleng ni nggu ki'eg e girdi' ni fan e pi'in yad bmalmit e ngar guyed ban'en, ma pi'in yad be guy ban'en e ngar malmitgad."

⁴⁰ Ma boch e Farise ni bay rok u rom e rrun'aged e re bugithin ney nike yog, miyad fith ni lungurad, "Mog ga be finey ni kimus ngomad ma gamad bmalmit fa?"

⁴¹ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Fa'an mang e gimed bmalmit me ere de kireb e romed; machane ba

kireb e romed ni bochan e ke lungumed e gimed be guy ban'en."

10

Fanathin ni murung'agen bran' i saf

¹ "Nggog e tin riyul' ngomed: en ni dabi yan u langan e mab nga fithik' bran' i saf, machane me yan nga fithik'rad u yugu bang u daken p'ebugul e yoror e be' nib moro'ro' fa be' nma moro'ro' u fithik' e yargel.

² Ma en nra yan u langan e mab nga fithik' fare ulung i saf e eram e en ni ir e ma gafaliy fapi saf.

³ En nma matnagiy langan e garog e bing e garog ngak fa'anem, ma fapi saf e rrung'aged laman ni be pining fithingan e saf rok ntata'reb, me fekrad nga wuru' e yoror.

⁴ Ma nap'an ni fekrad nga wuru' e yoror me m'on rorad, mi i lay fapi saf u keru', ya yad man-ang laman.

⁵ Ma dab ra leked yugu be'; ya yad ra mil rok, ya dar nanged laman."

⁶ I weliy Jesus e re fanathin ney ngorad, machane dar nanged fan e n'en ni be weliy murung'agen ngorad.

Jesus ni ir fa'anem ni bfel' rogon nma gafaliy e saf

⁷ Ma aram me ga'ar Jesus bayay, "Nggog e tin riyul' ngomed: i gag fare mab ni fan ngak e saf.

⁸ Urngin e pi'in nrabad ni yad mm'on rog e yad e moro'ro' nma mith, nge pi'in nma moro'ro' u fithik' e yargel, machane fapi saf e dar motoyilgad ngorad.

⁹ I gag e re mab nem. En nra yib ngog nge yan ngalan e yoror e ra thap; bay yib ngalan e yoror me sul nga wuru', me pir'eg e pan ni nge kay.

¹⁰ Ma fare moro'ro' e be yib ni kemus ni bochan e nge iring e saf, me li' ngem' me kirebnag. Me gag e ku gub ni bochan e nge yag e yafos ngorad, ni yafos nike yan i mus ngarogon.

¹¹ "I gag fa'anem ni bfel' rogon ni gu ma gafaliy e saf. En nma gafaliy e saf ni bfel' rogon e dabisiyeg ni nge yim' ni fan ko fapi saf.

¹² Re mo'on ni kan pi' puluwon ni nge maruwel ni gathi ir be' nma gafaliy e saf ma gathi ir e fak fapi saf e ra guy ba wolf nike yib me pag fapi saf nge mil; me yib e wolf i leag e saf me weregrad.

¹³ Ma fare mo'on nni pi' puluwon ni nge maruwel e mil, ya ir e kemus ni be' nni pi' puluwon ni nge maruwel ma dariy amthun fapi saf u wan'.

¹⁴⁻¹⁵ I gag fa'anem ni bfel' rogon ni gu ma gafaliy e saf. Rogon ni manangeg e en ni Chitamangiy ma gu manang e en ni Chitamangiy e ku aram rogon ni gu manang e saf rog ma yad manangeg. Ma dab gu siyeg ni nggum' ni fan ngorad.

¹⁶ Bay yugu boch e saf ni saf rog, machane dar moyed u fithik' e tiney e saf. Ere thingar kug fekrad i yib; ya bay ra matealgad nga lungug, miyad peth ko tiney ngar pired nta'ab ran' i saf ma ta'abe' e be gafaliyrad.

¹⁷ "En ni Chitamangiy e gub t'uf rok, ni bochan e dab gu siyeg ni nggu pi' e pogofan rog ni fan e ngku ni pi' ngog bayay.

¹⁸ Dariy be' nra chuweg e pogofan rog. Ya gu ra pi' ni gag e lanin'ug. Ya bay mat'wug ni gu ra pi'

e pogofan rog, ma bay mat'wug ni gu ra fulweg ngog. Ireray e n'en nike yog e Chitamag ngog ni nggu rin'."

¹⁹ Ma aram miki ruw raba' fa pi'in nu Israel bayay, ni bochan e pi thin ney.

²⁰ Ya bo'or i yad e yad be ga'ar, "Bay ba mo'onyan' nike ying ngak! Ma ke aliliy! Ere mang ni gimed be motoyil ngak?"

²¹ Ma boch i yad e yad be ga'ar, "Be' nib mo'on nike yib i ying ba mo'onyan' ngak e dabiyaq ni nge welthin ni aray rogon! Ra di'in me yag rok ba mo'onyan' ni nge chuweg e malmit rok e girdi?"

Yu Israel nra dabuyed Jesus

²² Me taw nga nap'an ni ngan madnomnag u Jerusalem e ngiyal' nni fulweg e altar nu Tempel ngarogon; ma ngiyal'nem e nap'an e garbeb.

²³ Nap'an ni be yan Jesus u lan e beranda ko Tempel, nike lunguy e Beranda ku Solomon,

²⁴ me mu'ulung yu Israel ngak ngar cholngob-iyed miyad fith ni lungurad, "Uw n'umngin nap'an ni ngam tem ni ga be maruwar u wun'mad? Mog ngomad e tin nib riyul': i gur fare Messiah fa danga'?"

²⁵ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Ke m'ay i yog rog ngomed, machane der riyul' u wun'med e thin ni gu be yog. Pi maang'ang ni gu be ngongliy ni Chitamag e pi' mat'wug ni nggu rin' e be yogneg;

²⁶ machane dabumed ni nggu mich u wun'med, ya gathi gimed e saf rog.

²⁷ Saf rog e yad ma rung'ag lungug, ma gum nangrad, ma yad ma lekeg.

28 Kug pi' e yafos ni dariy n'umngin nap'an ngorad ni aram e dab kur m'ad; ma dariy be' nrayag ni nge lagrad rog.

29 En ni Chitamangiy ni ir e ke pi'rad ngog e dariy be' ni ba ga' ngak, ma dariy be' nrayag ni nge lagrad rok e Chitamag ni ir e be ayuwegrad.

30 Chitamag nge gag e gamow ba ta'reb."

31 Ma aram miki feng fapi cha' nu Israel e malang ni ngar paged ngak.

32 Me ga'ar Jesus ngorad, "Bo'or e ngongol ni bfel' ni kug rin' u p'eowchemed ni Chitamag e pi' ngog ni nggu rin'; ere bin ngan u fithik' e ngam malang nigned gag ni bochan?"

33 Me fulweg fa picha' nu Israel ngak ni lungurad, "Gathi gamad ba'adag ni nggu malang nigned gur ni bochan reb fapi ngongol ni bfel' ni kam rin', machane bochan rogon ni kam n'ag fan Got! Ya gur e kemus ni gab girdi', machane ga be guy rogon ni ngam tiyem ni gur Got!"

34 Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Bay ni kan yoloy ngalan e Motochiyel romed, ni ga'ar Got, 'Gimed e pi got.'

35 Gadad manang ni n'en ni be yog e babyor nib thothup e ba riyul' ndariy n'umngin nap'an; i pining Got e pi got ngak e pi'in ni pi' e thin rok ngorad.

36 Mi gag e en ni Chitamangiy e duwgilyeg nge l'oegeg nggub ngaray nga fayleng. Ere ke di'in ma kamogned ni kug n'ag fan Got ni bochan e kugog ni Fak Got gag?

37 Fa'anra dagur rin' e ngongol rok e Chitamag, me ere dariyfan ni nggu mich u wun'med.

³⁸ Ma fa'anra gu be rin', ma yugu ra dagur mich u wun'med, ma susun e nge mich u wun'med e ngongol ni gu be rin', nge yag nri mu nanged ni en ni Chitamangiy e bay u fithik'ag, mi gag e gu bay u fithik' e en ni Chitamangiy."

³⁹ Mu ku yad guy rogon bayay ni ngar koled ngar feked, machane me thay u pa'rad.

⁴⁰ Miki sul Jesus bayay nge yan i th'ab e lul' ni Jordan nga baraba' nge yan ko fa gin'en ni i tawfe John riy, me par u rom.

⁴¹ Me yib e girdi' ngak ni pire'. Miyad yog ni lungurad, "I John e da i ngongliy e pi maang'ang, machane urngin e tin ni weliy ni murung'agen e re mo'on ney e yigo'o ba riyul'."

⁴² Ma aram e bo'or e girdi' ko gin'em ni mich Jesus u wun'rad.

11

Yam' ni tay Lazarus

¹ Be' nib mo'on ni Lazarus fithingan, ni i par u lan yu Bethany, e yib e m'ar ngak. Mu Bethany e eram e re binaw nma par Maria nge walagen i Martha riy. (

² Ma cha'nem i Maria e eram fa'anem ni pu'og fare florida nga daken e rifrif u ay Somol nruw raba' me faley nga piyan lolugen; ma aram e en ni walagen ni Lazarus e ke yib e m'ar ngak.)

³ Me pi' fa gali ppin ni walagen e thin nge yan ngak Jesus ni lungurow, "Somol, fare fager rom nrib t'uf rom e ke yib e m'ar ngak."

⁴ Ma nap'an ni rung'ag Jesus me yog ni ga'ar, "Ke yib e m'ar ngak Lazarus, machane wenegan e liliy

ni keb ngak e dabi yan i aw ni yam'; ya ke yodorom ni fan e nganog e sorok ngak Got, me ir e ngkunog e sorok ngak Fak Got riy."

⁵ Me Jesus e rib t'uf Martha rok, nge Maria ni walagen Martha, nge Lazarus.

⁶ Ma fa'ani rung'ag e thin nike yib e m'ar ngak Lazarus miki par Jesus l'agruw e rran ko gin ni ba'aram ni bay riy.

⁷ Ma aram me ga'ar ngak pi gachalpen, "Marod ngad sulod nga Judea."

⁸ Me fulweg pi gachalpen ni lungurad, "Tamchib, dawori n'uw nap'an ni finey fa picha' nu Israel ni ngar malang niked gur; me ere kam finey ni ngam sul ngaram?"

⁹ Me ga'ar Jesus, "Ra reb e rran ma ragag nge l'agruw e awa ni bay riy fa? Ma fa'anra yan be' nib rran ma dabi tun ay, ya be guy e tamilang ko re fayleng ney.

¹⁰ Machane fa'anra yan nneap' mra tun ay, ya dariy e tamilang rok."

¹¹ I yog Jesus e re bugithin ney me ul ul ngay ni ga'ar, "Fager rodad i Lazarus e ke mol, machane bay gu wan gu pug."

¹² Me fulweg pi gachalpen ni lungurad, "Somol, fa'anra be mol ma bayi gol."

¹³ Machane aram e be yip' Jesus fan nike aw e fan rok Lazarus; ma yad be finey ni aram e be yog Jesus ni be mol Lazarus.

¹⁴ Ma aram me ri yog Jesus ngorad nrrib tamilang ni ga'ar, "Ke aw e fan rok Lazarus;

15 machane bochmed ma aram fan ni kug felan' ngay nda ug moy rok, ya nge yag ni gu mich u wun'med. Ere ngdarod ngak."

16 Mi Thomas (ni yima pining Athlog ngak) e yog ngak e pi'in yad ni gachalpen Jesus ni ga'ar, "Gadad gubin ni ngad uned ngak Tamchib, ya ngad uned ngak ko yam'!"

Jesus ni ir owchen e fos ko yam' nge yafos

17 Ma nap'an ni taw Jesus, me pir'eg ni nga aningeg e rran nap'an ni kan mu' i chibgiliy Lazarus.

18 Ma yu Bethany e ba lich nga l'agruw e mayel mal'afngin u Jerusalem;

19 ma aram e pire' e girdi' nu Israel ni karbad ni ngar guyed Martha nge Maria ni ngar puruy'gad ngorow ni bochan e yam' nike tay walagrow ni pumo'on.

20 Ma fa'ani rung'ag Martha ni be yib Jesus, me yan ni ngar mada'gow; me par Maria u tabinaw.

21 Me ga'ar Martha ngak Jesus, "Somol, fa'an mang e um moy u roy, ma dawori yim' walageg!

22 Machane gu manang ni mus ko chiney ma demturug e tin ni ga ra ning ngak Got mra pi' ngom."

23 Me yog Jesus ngak ni ga'ar, "Bay ni faseg walagem ko yam'."

24 Me fulweg Martha ni ga'ar, "Gu manang ni bay ni faseg ko yam' ko chirofen ni ir e tomur ko rran."

25 Me yog Jesus ngak ni ga'ar, "I gag owchen e fos ko yam' nge yafos. Yigu ra ke yim' be' ni gub mich u wan' mra fos;

²⁶ ma en nra i par nib fos ni gub mich u wan' e dabki yim' bi'id. Ke mich u wun'um e re bugithin ney fa dawor?"

²⁷ Me fulweg ni ga'ar, "Somol, errogon! Ke mich u wun'ug ni gur fare Messiah, ni Fak Got gur, ni fa'ani ir e nge yib nga fayleng."

Meyor ni tay Jesus

²⁸ Ma nap'an ni mu' i yog rok Martha e re bugithin ney me sul nge pining walagen ni bpin i Maria u fithik' e girdi' nga orel me weliy ngak ni ga'ar, "Fare Tamchib e ke yib ma be fithem."

²⁹ Ma fa'ani rung'ag Maria e re bugithin nem me sak'iy ngalang nge yan nib gurgur ni ngar mada'gow. (

³⁰ Ma dawori taw Jesus ngalan binaw, ya kabay ko gin nra mada'gow Martha riy.)

³¹ Ma picha' nu Israel ni ur moyed rok Maria u naun ni yad be puruy' ngak e ra leked ko ngiyal' nra guyed ni sak'iy ngalang nge yan nga waen nib gurgur. Ya kar fineyed ni nge yan ko gin ni ka ni yan nchibgiliy fare yam' ngay ngi i yor u rom.

³² Ma fa'ani taw Maria ko gin ni bay Jesus riy me guy, me yan i paraw u to'oben i ay Jesus nga but'. Me ga'ar, "Somol, fa'an mang e um moy u roy, ma dawori yim' walageg!"

³³ I guy Jesus Maria ni be yor, nge fapi cha' nu Israel ni yad be lek ni ku yad be yor; me ri taganan'.

³⁴ Me fithrad ni ga'ar, "Bu uw e gin'en ni kam marod mchibgiliyed ngay?"

Miyad fulweg ni lungurad, "Moy, Somol, ngam guy."

35 Me yor Jesus.

36 Ma aram me yog fa picha' nu Israel ni lungurad, "A mu guyed nga feni t'uf Lazarus rok!"

37 Machane me yog boch i yad ni lungurad, "Gathi ir fa'anem ni chuweg e malmit rok fare mo'on? Ere gur dabiyag rok ni nge tay Lazarus ni dabi yim'?"

Lazarus nni faseg

38 Me yib e kireban' nib gel ngak Jesus bayay, me yan ko fa gin ni kan chibgiliy fa'anem riy, nib yiy ni kan ning nga ba gaf i malang.

39 Me yog Jesus ni ga'ar, "Mu chuweged e re gaf i malang nir!"

Mi Martha, ni ir e walagen fa'anem ni kem' e fulweg ni ga'ar, "Somol, ra yib gol'ochngin nib kireb. Ya ke gaman aningeg e rran nchibgiliy!"

40 Me ga'ar Jesus ngak, "Gathi gog ngom faram ni ga ra guy e tin nrayag ni nge rin' Got ni yira ngat ngay ni fa'anra mmich Got u wun'um?"

41 Miyad chuweg fare gaf i malang u langan fare yiy. Me sap Jesus ngalang me ga'ar, "Chitamag, kari mmagaer, ni ga be rung'ag lungug.

42 Gu manang ni gubin ngiyal' ni ga ma rung'ag lungug, machane kugog e re bugithin ney ni bochan e pi girdi' ney ni yad bay u roy, ni fan e nge mich u wun'rad ni gur e ka mol'oegeg ku gub."

43 Ma nap'an ni mu' i yog rok e re bugithin ney me pong ni ba ga' gaman ni ga'ar, "Lazarus, moy nga waen!"

44 Me yib fare yam' nga waen, ni kan ing pa' nruw raba' nge ay ko mad ko gum'eyag, ma ka ni bachiy bangi mad nga owchen. Me yog Jesus

ngorad ni ga'ar, "Mpithiged e mad u downgin nge yan."

Jesus nt'ar liyben

(Matthew 26:1-5; Mark 14:1-2; Luke 22:1-2)

⁴⁵ Ma bo'or boch i yad fapi cha' nu Israel ni fa'an rabad ni ngar guyed Maria nra guyed e n'en ni ngongliy Jesus, me mich Jesus u wun'rad.

⁴⁶ Machane boch i yad e ra sulod ngak fapi Farise ngrogged ngorad e n'en nike ngongliy Jesus.

⁴⁷ Ma aram me yan fapi Farise nge pi tolang ko prist ngar puruy'gad girdi'en e mu'ulung rorad me lungurad, "Mang e ngad rin'ed? Ya ke yo'or e maang'ang nike ngongliy e re mo'on nem!

⁴⁸ Fa'anra da paged ngi i yodorom ma urngin e girdi' ni bayi mich e cha'nem u wun'rad, ma aram me pigicheal e am nu Roma ngar kireb niged e Tempel nge nam rodad!"

⁴⁹ Ma bagayad ni Kaifas fithingan ni ir fare Prist ni Th'abi Ga' e re duw nem e ga'ar, "Dariy ban'en ni gimed manang!

⁵⁰ Der pat nga lanin'med ni kabfel' ni ngam paged ta'abe' nge yim' ni fan ngak e girdi' ko bin ni ngan kirebnag e re nam ney ni polo'?"

⁵¹ Machane bin riyul' riy e de yog e re bugithin ney ni ir e sum u laniyan'; ya ba'aray rogon, i ir fare Prist ni Th'abi Ga' e re duw i n'em, ma aram e be yi'inyag nike chugur ni nge yim' Jesus ni fan ngak piyu Israel,

⁵² ni gathi kemus ni go' yad e fan ngorad, machane ku fan e ngan ta'ab girdi'nag urngin pifak Got ni yad ba wear u fayleng.)

⁵³ Ma fa picha' nu Israel ni yad ma tay murung'agen e girdi' nu Israel e ka chirofen nem i yan ngam'on e ur puruy' nigned rogon e n'en nra rin' me yag nli' Jesus ngem'.

⁵⁴ Aram fan ndakiyag ni ngi i milekag Jesus u lan yu Judea nder mith, me chuw nge yan ngabangi ban'en nib chugur ngabangi ted ni *desert* u bbinaw ni Efraim fithingan, ni ir e ra pired pi gachalpen riy.

⁵⁵ Ma aram e ke chugur e madnom ni Paluk'af rok piyu Israel, me yan e girdi' ni pire' u arow i yan nga tolang nga Jerusalem, ni ngan ngongliy rogoy ngan be'ech ni ka yalen ni yima rin' u m'on ko re madnom nem.

⁵⁶ Ma aram mu ur changar nigned Jesus, ma nap'an nra mu'ulunggad ngalan e Tempel mu ur fithed yad u fithik'rad ni be lungurad, "Uw rogon ni gimed be finey? Sana dabi yib ko re madnom ney fa?"

⁵⁷ Ma aram e ke werereg e pi tolang ko prist nge pi Farise e thin ni fa'anra manang be' e gin ni bay Jesus riy ma thanгри yog ngorad ngranod ra koled ngar feked.

12

Jesus nni gapgepnag u Bethany (Matthew 26:6-13; Mark 14:3-9)

¹ Nel' e rran ni kabay ngam'on ko madnom ni Paluk'af me yan Jesus nga Bethany ko fare binaw nma par Lazarus riy, ni ir fare mo'on ni yim' me faseg Jesus ko yam'.

² Ma kar ngongliyed bmur ni nge mang bmadnom ngak u rom, me un Martha i f'oth e ggan rok

e girdi', ma bay Lazarus nike par nga tebel ni yow Jesus.

³ Me ere fek Maria ba florida nrib tolang puluwon nreb e pint urngin, nni ngongliy ko *nard*, me pu'og nga daken e rifrif u ay Jesus nruw raba', me faley nga piyan lolugen. Me nad bon fare florida nrib fel' bon u lan fare naun.

⁴ Ma reb i gachalpen Jesus, ni aram Judas Iskarot – ni aram e cha' ni ir e nge yagnag Jesus ngan kol – e ga'ar,

⁵ “Mangfan nda ni pi' e re florida nem ni chuway' ndalip mir'ay e salpiy ni wasey nib silber puluwon mi ni werereg u pa' e pi'in gafgow?”

⁶ I yog e re bugithin ney ni gathi bochan e ba t'uf e pi'in yad ba gafgow rok, machane bochan e ir be' nib moro'ro'; ya ir e ma fek tafen e salpiy rorad mma iring boch e salpiy riy.

⁷ Machane me yog Jesus ni ga'ar, “Dab mu kireb niged laniyan' e re pin n'ey! Mpaged ya ke cha'riy e tin ni bay rok ni fan ko chirofen ni ngan chibgiliyeg riy.

⁸ Ya pi'in gafgow e gubin ngiyal' ma yad bay romed, machane gag e gathi gubin ngiyal' ni bay ug par romed.”

Lazarus nt'ar Liyben

⁹ Ma girdi' nu Israel ni pire' ni pire' e rrung'aged ni bay Jesus u lan e binaw nu Bethany, ma aram miyad yan ngaram; nranod ni gathi kemus ni bochan Jesus, machane ku bochan e ngar guyed Lazarus, ni ir fa'anem ni fulweg Jesus e yafos ngak ke fos ko yam'.

¹⁰ Ma aram me puruy'nag e pi tolang ko prist rogon e n'en nra rin' mu kun li' Lazarus ngem',

¹¹ ya bo'or piyu Israel ni yad be chuw rorad be mich Jesus u wun'rad ni bochan Lazarus.

Felfelan' ni tay e girdi' ngak Jesus ko ngiyal' ni yan riy ngalan yu Jerusalem

(Matthew 21:1-11; Mark 11:1-11; Luke 19:28-40)

¹² Me yan i reb e rran riy ma fapi girdi' ni aram urngirad ni pire' ni pire' ni karbad ko fare madnom ni Paluk'af e rrung'aged ni be yib Jesus i yib nga Jerusalem.

¹³ Ma aram miyad th'ab yuwan e fal'tir ngranod i yan nga wuru' e binaw ni ngar mada'gad Jesus ni yad be tolul ni be lungurad, "Ke sorok Got! I Got e nge ayuweg e en ni ir e ke yib ni owchen Somol! I Got e nge ayuweg e en ni pilung nu Israel!"

¹⁴ Me pir'eg Jesus ba gamanman ni dongki me af nga daken, ni bod rogon ni be yog e babyor nib thothup ni be ga'ar:

¹⁵ "Dab mu tamdag i gur e binaw nu Zion!

Ya chiney e be yib e pilung rom i yib ngom,
nike af nga daken ba dongki ni kab bitir."

¹⁶ Ma re ngiyal' i nem e de nang pi gachalpen fan e pi thin nem; machane nap'an ni faseg Got Jesus ko yam' me yan Jesus ko fla'ab nga tharmiy, ma aram me yib ngan'rad nike yog e babyor nib thothup e re bugithin ney ni murung'agen, ma kar rin'ed e ren'em ni fan ngak.

17 Ma fapi girdi' ni yad pire' ni fa'ani ur moyed rok Jesus me faseg Jesus Lazarus ko yam' me pin-ing nge yib u lan fare low nga waen e ra weliyed ko girdi' i yan urngin e tin kar guyed nike rin' Jesus.

18 Aram fan ni yan e girdi' ni aram urngirad ni ngar mada' niged Jesus — ni bochan e kar rung'aged e re maang'ang nem nike ngongliy.

19 Ma fapi Farise e urogned u fithik'rad ni be lungurad, “Dakuriy ban'en nrayag ni ngad rin'ed! A mu guyed, ke thum e girdi' nu fayleng yad be lek!”

Boch girdi'en yu Greece ni ur gayed Jesus

20 Ma immoy boch piyu Greece u fithik' e pi'in nranod nga Jerusalem ni ngar uned ko meybil ko ngiyal' ni bay fare madnom riy.

21 Miyad yib ngak Filip (ni be' u Bethsaida, nib binaw ni bay u lan yu Galile) me lungurad ngak, “Gamad ba'adag ni gamad ra guy Jesus.”

22 Me yan Filip nge yan i weliy ngak Andrew, miyow cheag ngranow rognaw ngak Jesus.

23 Me fulweg Jesus ngorow ni ga'ar, “Ke taw ko fare awa ni ngan pi' e fla'ab ni ba ga' ngak e en ni Fak e Girdi' min tayfan.

24 Gu be yog e tin nib riyul' ngomew: ba awochn-gin e *wheat* e yugu ra i par ni ka ta'ab awoch ni fa'anra dab nin' nga fithik' e but' nge pil nge wod, ya fa'anra pil ma aram e ra pi' e awoch ni pire'.

25 En nra t'uf rok e birok' e pogofan e ra thay rok, ma en nra dabuy e birok' e pogofan ko biney e tamilang e ra par rok ni fan ko yafos ndariy n'umngin nap'an.

²⁶ En ni ba'adag ni nge pigpig ngog e thangri un ngog, ya en ni tapigpig rog e bay i par rog ko gin ni gu bay riy. Ya Chitamag e ra tayfan e cha' nma pigpig ngog.”

Jesus ni weliy murung'agen e yam' ni bayi tay

²⁷ “Chiney e ke magaf lanin'ug – susun e mang e nggog? Gur nge lungug, ‘Chitamag, dab mpag e re awa ney nge yib ngog’? Machane aray fag ni ku gub, bochan e nggu mada'nag e gafgow ni bay u lan e re awa ney.

²⁸ Ah Chitamag, mu tayfan fithingam!”

Me ere yib ba lam u tharmiy nga but' ni ga'ar, “Kug tayfan ma bay kug rin' bayay.”

²⁹ Ma fapi girdi' ni aram urngirad ni yad ba sak'iy u rom e rrung'aged e re lam nem me lungurad, “Ke chub e dirra!” Ma boch e girdi' e lungurad, “Ke non ba engel ngak!”

³⁰ Machane me yog Jesus ngorad ni ga'ar, “Fare lam nike non e gathi fan ngog, ya fan ngomed.

³¹ Chiney e aram e kan turguy e gechig ko fayleng; chiney e bay nluf pa' e en ni ir e be gagiyeagnag e girdi' nu fayleng.

³² Ngial' ni yira tiningeg ngalang u fayleng, e bay gu girengiy urngin e girdi' ngog.” (

³³ I yog e re bugithin ney ni be yip' fan e mit i yam' ni bayi gafgow riy.)

³⁴ Me fulweg fapi girdi' ni aram urngirad ni lungurad, “Motochiel rodad e be yog ngodad ni fare Messiah e ra par nib fos ndariy n'umngin nap'an. Ere mang ni kamog ni en ni Fak e Girdi' e thingar ni tining ngalang? I mini' e cha'nir ni Fak e Girdi'?”

³⁵ Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Bayi par fare tamilang u fithik'med nib n'uw boch nap'an. N'en ni gimed be rin' e ngam rin'ed ko ngiyal' ni kabay e tamilang romed, nge dabi yib e lumor nga dakenmed; ya cha' nma par u fithik' e lumor e der nang e gin ni be sor ngay.

³⁶ Ere nge mich u wun'med fare tamilang ko ngiyal' ni kabay romed, nge yag ni mmanged girdi'en e re tamilang nem."

Girdi' nde mich Jesus u wun'rad

Nga tomuren nike yog Jesus e re bugithin ney me pagrad nge yan i mith rorad.

³⁷ Yugu aram rogon nike ngongliy urngin e pi maang'ang ney u p'ewcherad, machane de mich Jesus u wun'rad,

³⁸ ni fan e nge yib i m'ug nib riyul' e tin ni yog Isaiah ni profet ni ga'ar:

"Somol, i mini' e ke mich u wan' e thin rom ni kug weliyed?

I mini' e ke dag Somol gelngin ngak ke guy?"

³⁹ Ireray fan nde yag ni nge mich Jesus u wun'rad ya ki yog Isaiah ni ga'ar:

⁴⁰ "I Got e ke upunguy lan owcherad.

ma ke ning lanin'rad,

ya nge dabiyag ni guy owcherad ban'en,

ma lanin'rad e dabiyag ni nge nang fan,

ke ga'ar Got, gathi bay ra pigichealgad ngog ni ngug gol nagraad."

⁴¹ I yog Isaiah ni profet e re bugithin ney ni bochan e guy e fla'ab rok Jesus, me weliy murung'agen.

⁴² Machane yugu aram rogon ma bo'or e girdi' nma yog e thin u Israel ni mich Jesus u wun'rad, machane bochan e pi Farise ma aram e de yag ni ngar weliyed rogon e leam rorad u fithik' e girdi', ni bochan e yad be magarnag nrichey minog ngo-rad ndab kur uned ngalan tafen e mu'ulung.

⁴³ Ya kab t'uf rorad ni ngar fel'gad u laniyan' e girdi' ko bin ni ngar fel'gad u laniyan' Got.

Thin rok Jesus ni bayi turguy e gechig

⁴⁴ Me welthin Jesus ni ba ga' laman ni ga'ar, "Cha' nra gu mich u wan' e gathi go' gag e kug mich u wan', ya ku erregon nike mich u wan' e cha' nike l'oegeg ku gub.

⁴⁵ Ma cha' nra guyeg, e ku erregon nike guy e cha' nike l'oegeg ku gub.

⁴⁶ Ku gub nga fayleng ni gag e tamilang, ni urngin e girdi' ni gu ra mich u wun'rad e dab kur pired u fithik' e lumor.

⁴⁷ Cha' nra rung'ag e thin rok Got ni gu be weliy ma dabi fol riy, e dab gu turguy e gechig rok, ya ku gub ni gathi nggu turguy e gechig ko girdi' nu fayleng, machane ku gub ni nggu thapegrad ngak Got.

⁴⁸ Cha' nra dabuyeg ma dabi fol ko thin rok Got ni gu be yog e bay be' ni ir e bayi turguy e gechig rok. Fare thin ni kug weliy e ir e bayi turguy e gechig rok ko chirofen ni tomur ko rran!

⁴⁹ Er rogon, ya dawor gu weliy ban'en ni gag e gu leamnag, machane en ni Chitamangiy ni ir e ke l'oegeg ku gub e ir e keyog ngog e tin nthingar gu weliy.

⁵⁰ Ma gu manang ni tin ke yog e ir e ma fek e yafos ndariy n'umngin nap'an i yib ko girdi'. Ere tin kugog e ir e pin'en nike weliy e en ni Chitamangiy ngog ni nggog."

13

I Jesus ni luknag e rifrif u ay pi gachalpen

¹ Chirofen ney e eram e rofen ni bay ngam'on ko madnom ni Paluk'af. Ma manang Jesus nike taw nga nap'an ni nge chuw ko re fayleng ney nge yan ngak e en ni Chitamangiy. Gubin ngiyal' ni yugu ma par nib t'uf rok e pi'in yad e tirok' e girdi' u fayleng, ma yigi i par ni yad ba t'uf rok nge yan i mada' ko tomur.

² Ma aram e bay Jesus nge pi gachalpen ni yad be abich ko blayal'. Ma ke mu' i tay rok mo'onyan' nga laniyan' Judas, ni fak Simon Iskariot, ni ir e nge yagnag Jesus.*

³ Ma manang Jesus ni en ni Chitamangiy e ke pag fan urngin ban'en ngak; ma manang ni yib rok Got ma bay sul ngak Got.

⁴ Ma aram me sak'iy Jesus ngalang u tebel, me luf e thal ni wuru' e mad rok, me bachiy bangi tawol nga lukngun.

⁵ Me pu'og boch e ran ngalan baraba' i ban'en ni yima maluknag ayiy ngay me tabab i maluknag e rifrif u ay pi gachalpen me faley e rifrif u ayrad ko fa gi tawol nike bachiy nga lukngun.

⁶ Me taw ngak Simon Peter, ni aram e cha' ni yog ngak ni ga'ar, "Somol, ngam luknag e rifrif u eg?"

---

* **13:2** Fare Mo'onyan'...e yagnag Jesus; *ara* Fare Mo'onyan' e ke duwgiliy ni Judas, ni fare mo'on ni fak Simon Iskariot, e nge yagnag Jesus.

7 Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Da mu nang e chiney fan e n'en ni gu be rin', machane bayi reb e rran ma ga nang fan."

8 Me ga'ar Peter, "Ri dab mu luknag e rifrif u eg!"

Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Fa'anra dab gu luknag e rifrif u em ma dab kum mang reb i gachalpeg."

9 Me fulweg Peter ni ga'ar, "Somol, ere gathi kemus ni rifrif u eg e ngam luknag! Ya ngu'um luknag pa'ag nruw raba' nge lolugeg!"

10 Me yog Jesus ni ga'ar, "Cha' nike maluk e ke be'ech downgin ndab ki maluk, ma kemus ni rifrif u ay e nge maluknag. Gimed gubin ni kam be'echgad – machane ta'abe' e dawor." (

11 Ya manang Jesus e en ni ir e bayi yagnag; aram fan ni ga'ar, "Gimed gubin ni kam be'echgad, ma ta'abe' e dawor.")

12 Ma nap'an ni mu' i luknag e rifrif u ayrad me yin' Jesus e thal ni wuru' e mad rok nga daken me sul nge par nga tagil' u tebel. Me fith ngorad ni ga'ar, "Kam nanged fan e n'en ni ka fini gu rin' ngomed?"

13 Gimed ma pining Tamchib nge Somol ngog ma bmat'aw ni gimed be rin', ya gag.

14 I Gag e Somol romed nge Tamchib romed, ma ka fini gu mu' i luknag e rifrif u ayamed. Ere nge bigimed mi i luknag e rifrif u ay bigimed.

15 Ya kug dag ngomed e n'en ni ngu'um rin'ed ngomed, ya nge yag ni mrin'ed nri bod rogon e n'en ni ka fini gu rin' ngomed.

16 Nggog e tin riyul' ngomed: dariy reb e sib ni ba ga' ngak e masta rok; ma dariy be' nnol'oeg ni ba ga' ko en ni ir e l'oeg.

17 Re bugithin ney nib riyul' e kam nanged e chiney, fa'an gimed ra maruwel ngay mra um pired ni gimed ba felfelan'!

18 "Gathi gimed gubin ni gu be weliy murung'agmed; gu manang e pi'in kug mel'egrad. Machane thangri yib i m'ug nib riyul' e tin ke yog e babyor nib thothup nike ga'ar, 'Fare mo'on ni i kay e ggan rog e ke cheal ke togopluw ngog.'

19 Gu be yog e re bugithin ney ngomed e chiney u m'on riy ndawori m'ug ni bochan e nge yib i m'ug me mich u wun'med ni Gag E En Ni Gag.

20 Gu be yog e tin nib riyul' ngomed: ra yan be' ni mol'og rog ngak be' me felfelan' fa'anem ngak nike yib, ma ku aram e n'en ke rin' ngog; ma en nra rin' ngog ni aray rogon e ke rin' ngak e en ni ir e ke l'oegeg ku gub."

Jesus ni weliy ni bay ni yagnag

(Matthew 26:20-25; Mark 14:17-21; Luke 22:21-23)

21 Fa'ani mu' Jesus i yog e re bugithin ney, me yib e taganan' ngak nib gel me ga'ar ngorad, "Nggog e tin riyul' ngomed: bay bigimed ni bayi yag nigege."

22 Me chachangar pi gachalpen u owcherad, ni kari balyangan'rad ko arorad ni ir e be yog murung'agen.

23 Ma bay bagayad fa picha', ni gachalpen nrib t'ufrok Jesus, nike par nga but' ni ir e mmigid ngak Jesus.

24 Me fanathin Simon Peter ngak u owchen ni be ga'ar, "Mu fith ngak ko mini' e cha' ni be weliy murung'agen."

25 Ma aram me lech facha' ni ir reb i gachalpen i yan nga baraba' i to'oben Jesus me fith ni ga'ar, "Somol, i mini'?"

26 Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Bay gu lthag e flowa ko n'en ni yibe lthag ngay nge mu' mu gu pi' ngak; ma aram e cha' ni ir." Me fek bangi flowa nge lthag nga fithik' fa pin'em, nge mu' me pi' fa gi flowa ngak Judas, ni Simon Iskariot e chitamngin.

27 Ma nap'an ni kay Judas fa gi flowa, me ying Satan ngak. Me yog Jesus ngak ni ga'ar, "Mu gur nigem ngam rin' e n'en nthingar mu rin'!"

28 Ma dariy bagayad fa pi'inem ni yad bay u tebel ni nang fan e n'en ke yog Jesus ngak Judas.

29 Bochan e Judas e mmil fan fare tutuw ntafen e salpiy ngak, ma aram me finey boch pi gachalpen Jesus nike yog Jesus ngak Judas ni nge yan i chuw'iy e tin ni nge yag ngorad ni fan ko fare madnom, ma fa'anra danga' me ere keyog ngak ni nge pi' ban'en ngak e pi'in gafgow.

30 Me fek Judas fa gi flowa nge kay me yan nga waen ni ka chingiyal' nem. Ma ngiyal'nem e ke neap'.

Bin be'ech e motochiyel

31 Ma nap'an ni yan Judas, me yog Jesus ni ga'ar, "Chiney e ke yib i m'ug nike tay Got fan e en ni Fak e Girdi', chiney e ke yib i m'ug ni yibe tayfan Got u daken e en ni Fak.

³² Ma fa'anra ke yib i m'ug ni yibe tayfan Got u daken e en ni Fak, me ere Got e bayi tayfan e en ni Fak e Girdi', ma bayi rin' e chiney.

³³ Pifakag, dabki n'uw nap'an mu gu pagmed. Bay um gayed gag; machane nggog ngomed e chiney e n'en ni kugog ngak piyu Israel ni fa'an ke lungug ngorad, 'Dabiyag ni ngam marod ko gin ni bay gu wan ngay.'

³⁴ Nggugi pi' reb e motochiyel nib be'ech ngomed, nge bigimed me t'uf bigimed rok. Rogon ni um pired ni gimed ba t'uf rog, e aram rogon nthingar um pired nra bigimed ma ba t'uf rok bigimed.

³⁵ Fa'anra um pired nib t'uf bigimed rok bigimed, ma aram e urngin e girdi' ni yad ra nang ni gimed pi gachalpeg."

Jesus ni weliy ni bayi mithag Peter ni manang Jesus

(Matthew 26:31-35; Mark 14:27-31; Luke 22:31-34)

³⁶ Me fith Simon Peter Jesus ni ga'ar ngak, "Somol, u uw e ngam man ngay?"

Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Dabiyag ni ngam un ngog e chiney ko gin ni nggu wan ngay; machane bayi reb e rran ma ga lekeg."

³⁷ Me fith Peter ni ga'ar, "Somol, mangfan ndabiyag ni nggu un ngom e chiney? Gu ra pi' e pogofan rog ni fan ngom!"

³⁸ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Rayag ni mpi' e pogofan rom ni fan ngog? Nggog e tin riyul' ngom: ra dawori chochol e nimen ma dalip yay ni bay mog nda mu nangeg."

14

I Jesus ni ir e kanawo' ni yan ngak e chitamangiy

¹ Me ga'ar Jesus ngorad, "Dabi magafan'med ma dabi wagagey lanin'med. Nge mich Got u wun'med, mu kug mich u wun'med.

² Pire' e senggil ni bay u lan e naun rok e Chitamag, me ere nggu wan gu ngongliy tagil'med. Fa'an mang e gathi aram rogon ma dab gog ngomed e re bugithin ney.

³ Ma nap'an ni gu ra yan gu ngongliy tagil'med, ma bay gu sul nggu fekmed, ni aram e bay um pired ko gin ni gu bay riy.

⁴ Gimed manang rogon mi gimed thap ko gin ni nggu wan ngay."

⁵ Me ga'ar Thomas ngak, "Somol, da gu nanged e gin ni ngam man ngay; ere ra di'in ma gamad nang e kanawo' ni nggubad riy ma gamad thap ngay?"

⁶ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "I gag e kanawo', me gag e tin riyul', me gag e yafos; dariy be' nrayag ni nge yan ngak e en ni Chitamangiy ya kemus ni gag e ra yan rog ngak."

⁷ Me ga'ar ngorad, "Kam nanged gag e chiney, ere bay kum nanged e Chitamag; ma chiney i yan ngam'on e kam nanged, ma kam guyed."

⁸ Me ga'ar Filip ngak, "Somol, mu dag ngomad e en ni Chitamangiy; me fel' u wun'mad."

⁹ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Filip, ke n'uw nap'an ni kug par romed ni gimed gubin; ere ka dawor mu nanged? Cha' nike guyeg e ke guy e en ni Chitamangiy. Ere mang ni be lungum, 'Mu dag ngomad e en ni Chitamangiy'?"

¹⁰ Filip, der mich u wun'um ni gu bay u fithik' e en ni Chitamangiy ma en ni Chitamangiy e bay u fithik'ag?" Me ga'ar Jesus ngak pi gachalpen, "Fapi thin ni kugog ngomed e gathi gag e ke yib rog. En ni Chitamangiy ni be par u fithik'ag e be ngongliy e maruwel rok.

¹¹ Ere nge mich u wun'med ni gu bay u fithik' e en ni Chitamangiy ma en ni Chitamangiy e bay u fithik'ag. Ma fa'anra danga', ma nge mich u wun'med ni bochan e pi ngongol ni gu be ngongliy.

¹² Nggog e tin riyul' ngomed: en nra gu mich u wan' e ra rin' e pin'en ni gu be rin' ri ireray rogon, ka ba ga' e tin nra rin' ni bochan e bay gu wan ngak e en ni Chitamangiy.

¹³ Ma gu ra rin' e pin'en ni gimed ra ning nga fithingag; ya ngan tayfan e en ni Chitamangiy u daken e en ni Fak.

¹⁴ Fa'an gimed ra ning ban'en ngog u fithingag ma ri gu ra rin'.

Jesus ni yog fare Kan Nthothup ni bay yib

¹⁵ "Fa'an gu ra t'uf romed, ma gimed ra fol ko tin kug ta'chiylen ngomed.

¹⁶ Bay gu wenig ngak e en ni Chitamangiy, nge pi' yug reb e Taayuw ngomed, ni bayi par romed ndariy n'umngin nap'an.

¹⁷ Ir fare Kan ni Thothup, ni ir e bayi tamilang-nag e tin rriyul' u murung'agen Got. Ma girdi' nu fayleng e dabiyag ni nge yag ngorad, ya dabiyag ni ngar guyed ara ra nanged ir. Machane gimed e gimed manang ir, ni bochan e bayi par romed ngi i par u fithik'med.

18 “Dab gu pagmed ngam pired ni go’ gimed; ya bay kug sul ngomed.

19 Dabki n’uw nap’an ma dabki guyeg e girdi’ nu fayleng, machane gimed e bay mu guyed gag; bay gu par ni gub fos, ere ku er rogomed ni bay kum pired ni gimed ba fos.

20 Bayi taw ko chirofen nem, ma bay mu nanged ni gu bay u fithik’ e Chitamag, ma gimed bay u fithik’ag, ni bod rogog ni gu bay u fithik’med.

21 “En nra fel’ u wan’ e tin kug ta’chiylen ngomed me fol riy, e ireram e cha’ ni gub t’uf rok. Chitamag e ra t’ufeg e cha’ ni gub t’uf rok; ma ku er rogog ni ra t’uf rog mu gguy rogon nge nangeg.”

22 Me ga’ar Judas (ni gathi Judas Iskariot), “Somol, uw rogon ni ngam guy rogon nggu nanged gur ma dabi nangem e girdi’ nu fayleng?”

23 Me fulweg Jesus ngak ni ga’ar, “En ni gub t’uf rok e ra fol ko thin rog. Ra t’uf rok e Chitamag, ma Chitamag nge gag e gamow ra yib ngak nggu pirew rok.

24 Ma en nda gu t’uf rok e der ma fol ko thin rog. Fapi thin ni kug weliy ngomed kam rung’aged e gathi thin rog, ya yib rok e en ni Chitamangiy, ni ir e ke l’oegeg ku gub.

25 “Kugog ngomed e re bugithin ney ko ngiyal’ ni kug bay romed.

26 Ma en ni bay i ayuwegmed e aram fare Kan Nthothup ni en ni Chitamangiy e bayi l’oeg nge yib ni owcheg, ma bayi fil urngin ban’en ngomed, me ayuwegmed nge mit ngomed urngin e tin kug weliy ngomed.

27 “Nggu tay e gapas nge par romed; nggu pi’ e gapas rog ngomed. Dab gu pi’ ngomed ni bod

rogon nma rin' e girdi' nu fayleng. Dabi magafan' med ma dabi wagagey lanin' med; ma dab mu tamdaggad.

²⁸ Kam rung' aged ni kugog ngomed ni bay gu wan romed, machane bay kug sul ngomed. Fa'anra gub t'uf romed, ma gimed ra felfelan' ngay ni bay gu wan ngak e en ni Chitamangiy, ya ir e ka ba ga' ngog.

²⁹ Kugog ngomed e re bugithin ney e chiney u m'on ko ngiyal' ni bay yib i m'ug riy, ni bochan e nge yib i m'ug mu gu mich u wun' med.

³⁰ Dabkiyag ni ngu'ud nonod, ya en ni be gagiyeagnag e girdi' nu roy u fayleng e be yib. Dariy gelngin ni nge gagiye g nige g,

³¹ machane girdi' nu fayleng e thingar ra nanged nib t'uf rog e en ni Chitamangiy; aram fan ni kug rin' urngin ban'en ni bod rogon nike yog ngog.

“Mu sak'iygad ngad chuwgad u roy.”

15

Jesus e ir e bin riyul' i kenggin e grape

¹ “I gag e bin riyul' i kenggin e *grape*, ma Chitamag e ir e be ayuweg e woldug ni *grape*.

² Urngin i pa'ngig nder k'uf e ma th'ab, mma tamilangnag owchen urngin i pa'ngig ni be yib wom'ngin, ni fan e nge tamilang owchen nge yib wom'ngin ni pire'.

³ Ma gimed e kan mu' i tamilangnag owchemed, ni aram e kam be'echgad ni bochan fapi thin ni kug weliy ngomed.

⁴ Mpired ni gimed ba peth ngog, mu gu par ni gub peth ngomed. Fa'anra dab mpired ni gimed ba peth ngog ma dabiyag ni nge yib wom'engimed, ni bod rogon pa'ngin e *grape* nd-abiyag ni nge yib wom'ngin ni fa'anra dabi par nib peth nga kenggin.

⁵ "I gag kenggin e *grape*, ma gimed papa'ngin. En nra par u fithik'ag, mu gu par u fithik'an, e bo'or wom'ngin nra yib; ya dariy ban'en nrayag romed ni fa'anra da mpethgad ngog.

⁶ En ni dabi par u fithik'ag e yira n'ag, nge mororoy ni bod ba pa'ngin e *grape*; papa'ngin e *grape* ni aram rogon e yira kunuy nga nin' nga mit e nify nge yik'.

⁷ Fa'anra mpired u fithik'ag, me par e thin rog u fithik' i lanin'med, ma aram e gimed ra ning e tin ni gimed ba'adag, min pi' ngomed.

⁸ Ara' rogon min tayfan e en ni Chitamangiy ni fa'anra yib wom'ngimed ni pire'; aray kanawo'en mi gimed mang pi gachalpeg.

⁹ Gimed ba t'uf rog nri bod rogon ni gub t'uf rok e en ni Chitamangiy; ere mpired ni gimed ba t'uf rog.

¹⁰ Fa'an gimed ra fol ko tin kug ning chiylen ngomed, ma gimed ra par ni gimed ba t'uf rog, ni bod rogon ni kug fol ko tin ni ning e Chitamag chiylen ngog gu be par ni ku gub t'uf rok.

¹¹ "Kugog e re bugithin ney ngomed ni bochan e nge par e felfelan' rog u fithik' i lanin'med, nge yan i mus ngarogon e felfelan' romed.

¹² Ba'aray e n'en ni nggu ning chiylen ngomed: nge bigimed me t'uf bigimed rok, ni bod rogon ni gimed ba t'uf rog.

¹³ Rogon nib th'abi t'uf rok be' e pi tafager rok e nge pi' e pogofan rok ni fan ngorad.

¹⁴ Ma gimed e pi tafager rog, ni fa'an gimed ra rin' e tin kug ning chiylen ngomed.

¹⁵ Aram e dab kugog ni gimed e tapigpig rog, ya be' nib tapigpig e de nang e n'en ni be ngongliy e en ni masta rok. Machane nggog ni gimed e tafager rog, ni bochan e kug weliy ngomed urngin e tin kug rung'ag rok e Chitamag.

¹⁶ Gathi gimed e mmel'eged gag; ya gag e kug mel'egmed kug turguymed ni ngam marod nge yib wom'engimed ni pire' ni fa mit i wom'ngin nma par ni dabi kireb bi'id. Ma en ni Chitamangiy e demturug e n'en ni gimed ra ning ngak u fithin-gag mra pi' ngomed.

¹⁷ Ere ba'aray e n'en ni ir e nggu ning chiylen ngomed ni be lungug: nge bigimed me t'uf bigimed rok."

Fanenikan rok e girdi' nu fayleng

¹⁸ "Fa'anra fanenikaymed e girdi' nu fayleng, ma thingar mu nanged ni gag e som'on ni ar fanenikayed gag.

¹⁹ Ya fa'an manga mmil famed ngak e girdi' nu fayleng, me ere gimed ra t'uf rok e girdi' nu fayleng, ya kam manged girdi'rad. Machane kug mel'egmed u fithik' e girdi' nu fayleng, ni gathi kigimed boch i yad; ireray fan nike fanenikaymed e girdi' nu fayleng.

²⁰ Mu ted fanmediyan ko n'en ni kugog ngomed: Dariy reb e sib ni ba ga' ngak e masta rok. Fa'anra kar gafgow niked gag, ma bay kur gafgow niked

gimed; ma fa'anra kar folgad ko thin rog, ma bay kur folgad ko thin romed.

²¹ Machane urngin e pin'ey ni bay rrin'ed ngomed ni bochan e gimed girdi'eg; ya dar nanged e en ni ir e ke l'oegeg ku gub.

²² Fa'an mang e da gub gu welthin ngorad ma dabi yan i aw nib kireb e rorad ko denen ni kar ngongliyed; machane rogon nike yan i aw e chiney e dakuriy e tawey rorad ko denen ni kar ngongliyed.

²³ En nra fanenikayeg e ku errogon nike fanenikay e Chitamag.

²⁴ Fa'an mang e da gu ngongliy e pin'en u fithik'rad ndariy ta'abe' ni ka'a rin' ma dabi yan i aw nib kireb e rorad ko denen ni kar ngongliyed; machane rogon nike yan i aw e chiney e kar guyed e n'en ni kug ngongliy ma kar fanenikayed gag nge Chitamag.

²⁵ Machane thangri aw ni aray rogon, ya nge yib i m'ug nib riyul' e tin kan yoloy ngalan e Motochiyel rorad ni ga'ar, 'Kar fanenikayed gag ndariy tapgin.'

²⁶ "Fare Taayuw e bay yib, ni aram fare Kan ni Thothup nma dag e tin riyul', ni bay yib rok e en ni Chitamangiy. Bay gu pi' rok e Chitamag nge yib ngomed, me ir e bayi weliy murung'ageg.

²⁷ Ma ku errogon gimed ni bay mu weliyed murung'ageg, ya kab kom'on ni um uned ngog ke mada' ko chiney.

16

¹ "Kugog ngomed e re bugithin ney ni bochan e nge dab mu thaygad ko michan' romed.

² Bay rogned ndab kum uned ko mu'ulung u tafen e mu'ulung rorad. Ma bayi taw nga ba ngiyal' ni en nra thang e fan romed e bayi finey nra rin' ni aram rogon ma aram e be pigpig ngak Got.

³ Bay rrin'ed e pin'ey ngomed ya dawor ra nanged e en ni Chitamangiy ara gag.

⁴ Machane kugog ngomed e re bugithin ney, ya nge yan i taw nga nap'an ni ngar rin'ed e pin'ey me yib ngan'med ni kugog ngomed.”

Maruwel ni nge tay e Kan Nthothup

“Da ka'a gog e pin'ey ngomed ko som'on, ya gu bay romed.

⁵ Machane chiney e nggu wan ngak e en nike l'oegeg ku gub; machane dariy bigimed nike fitheg ni ga'ar, U uw e ngam man ngay?

⁶ Me ere chiney ni kug weliy ngomed e ke taganan'med.

⁷ Machane nggog e tin riyul' ngomed: kabfel' ngomed ni gu ra yan, ya fa'anra dab gu wan, ma en ni nge ayuwegmed e dabi yib ngomed. Ma fa'an gu ra yan ma gu ra pi' nge yib ngomed.

⁸ Ma ngiyal' nra taw riy e ra dag ko girdi' nu fayleng ni yad be oloboch u murung'agen e denen, ngu murung'agen e tin nib mat'aw, nge rogon nma turguy Got e gechig.

⁹ Yad be oloboch u murung'agen e denen, ni bochan e dagur mich u wun'rad;

¹⁰ ngu murung'agen e tin nib mat'aw, ni bochan e bay gu wan ngak e en ni Chitamangiy ma aram e dab kum guyed gag;

¹¹ nge rogon nma turguy Got e gechig, ya en ni be gagiyeagnag e girdi' u roy u fayleng e ke mu' Got i duwgiliy e gechig rok.

¹² “Ka bo'or ban'en ni nggu weliy ngomed, machane yugu ra yo'or ngomed e chiney.

¹³ Ngial' nra yib fare Kan Nthothup nma dag e tin riyul' e bayi pow'iyemed ngam nanged urngin e tin riyul'. Gathi tin be leamnag e ra weliy ngomed, ya tin ke rung'ag e ra weliy ngomed, mra weliy ngomed e pin'en ni bay yib.

¹⁴ Bayi tayfag, ya bayi fek e tin ni nggog ngomed nge weliy ngomed.

¹⁵ Urngin e tin ni bay ko Chitamag e fenag; aram fan ni kugog ni bayi fek fare Kan Nthothup e tin bay gu pi' ngak nge weliy ngomed.”

Kireban' nge felfelan'

¹⁶ “Dabki n'uw nap'an ma aram e dab kum guyed gag; ma bayi n'uw nap'an boch mikigimed guyeg.”

¹⁷ Me ga'ar boch i gachalpen ngak boch i yad, “Mangfan e re bugithin nem nike yog ngodad ni dabki n'uw nap'an ma dab kuda guyed, ma bayi n'uw nap'an boch makagad guy. Ma mangfan nike ga'ar, 'Ren'ey e bochan e nggu wan ngak e Chitamag.' ”

¹⁸ Miyad fithrad rorad ni lungurad, “Mangfan e re bugithin nem ndab ki n'uw nap'an? Dad nanged fan e n'en ni be yog!”

¹⁹ Me nang Jesus ni yad ba'adag ni ngar fithed, ma aram me ga'ar ngorad, “Ke lungug dabki n'uw nap'an ma dab kum guyed gag, ma aram e bayi

n'uw nap'an boch nga tomuren mikigimed guyeg. Ireray e n'en ni gimed be fithmed riy fa?

²⁰ Nggog e tin riyul' ngomed; bay um yorgad ma gimed be dololoy', machane girdi' nu fayleng e bay ra felfelan'gad; ma gimed e bayi kireban'med; machane kireban' romed e bayi piliyeg ko felfelan'.

²¹ Ra be n'en ni nge gargelnag be' ni bpin reb e bitir me yib magaren ngak, ni bochan e re awa ni nge gafgow riy e ke taw, machane nap'an nra gargeleg fare tir me pag talin e gafgow nike tay, ya ke felfelan' nike gargeleg reb e bitir nga fayleng.

²² Ere ku ireray e n'en ni bay mu rin'ed: chiney e ke kireban'med, machane bay kug guymed bayay, ma bay mfelfelan'gad, ni fa mit nem e felfelan' ndariy be' nrayag ni nge fek romed.

²³ "Ra taw ko chirofen nem ma dakuriy ban'en ni bay mfithed ngog. Nggog e tin riyul' ngomed: tin ni gimed ra ning ngak e en ni Chitamangiy u fithingag e ra pi' ngomed.

²⁴ Ka faram i yib ke mada' ko chiney ma dawor mu ninged ban'en u fithingag; ere mu ninged me yag ngomed nge yan i aw ngarogon e felfelan' romed."

Gel ngak e fayleng

²⁵ "Kugog ngomed e pin'ey u fithik' e fanathin. Machane bayi taw nga ba ngiyal' ni gathi bay kug welthin ngomed u fithik' e fanathin, machane bay gu weliy murung'agen e en ni Chitamangiy ngomed nib tamilang.

²⁶ Ra taw ko chirofen nem ma bay mu ninged e tin ni ngam ninged ngak u fithingag; ma dagur yog ni bay kug wenignag ban'en ngak ni fan ngomed,

²⁷ ya en ni Chitamangiy e gimed ba t'uf rok. Gimed ba t'uf rok ni bochan e gub t'uf romed ma ke mich u wun'med ni gub rok.

²⁸ Ku gub rok e en ni Chitamangiy ngaray nga fayleng; me ere chiney e bay gu chuw u roy u fayleng nggu sul ngak e en ni Chitamangiy."

²⁹ Ma aram me yog pi gachalpen ngak ni lungurad, "A mu guy, chiney e kam welthin ngomad nrib tamilang, ni gathi ka ga be non u fithik' e fanathin.

³⁰ Kug nanged e chiney ni urngin ban'en ma ga manang; ndakuriy fan ni nge fith be' ban'en ngom. Ya ireray e ren'en nike micheg u wun'mad ni mub rok Got."

³¹ Me fulweg Jesus ngorad ni ga'ar, "Kug mich u wun'med e chiney?"

³² Bay ba ngiyal' ni bay yib, nike taw e chiney, ni ireram e ngiyal' ni bay mu wergad, nge bigimed me yan nga tafen, mi gimed pageg nggu par ni go' gag. Machane gathi go' gag ni bay gu wan gu par, ya en ni Chitamangiy e bay rog.

³³ Kugog e re bugithin ney ngomed ni bochan e nge pagan'med ni fan e kad ta'ab girdi'gad. Bayi gafgow nagmed e fayleng. Machane dab mu rusgad! Ya kug gel ko fayleng!"

17

Jesus ni yibilay pi gachalpen ngak Got

¹ Fa'ani mu' i yog e re bugithin ney rok Jesus, me sap ngalang me ga'ar, "Chitamag, ke taw ko

fare awa. Mu gilnag buguwan Fakam, me gilnag Fakam buguwam.

² Ya kam pi' gelngin ni nge gagiyegnag urngin e girdi', ni bochan e nge yag ni pi' e yafos ndariy n'umngin nap'an ngak e pi'in kam pi'rad ngak.

³ Ba'aray ara' e yafos ndariy n'umngin nap'an: ni aram e nge nangem e girdi' ni kari mmus ni gur e bin riyul' e Got, miyad nang ko mini' Jesus Kristus, ni ir e kam l'oeg ke yib.

⁴ Kug gilnag buguwam u fayleng; ma kug mu'nag e maruwel ni mpi' ngog ni nggu rin'.

⁵ Chitamag! Mu gilnag buguwag u p'eowchem e chiney, ni fare gilbuguwan ni immoy rog nnap'an ni ug moy rom ko ngiyal' ndawor ni sunumeg e fayleng riy.

⁶ "Kug weliy murung'agem ngak e pi'in kam pi'rad ngog u fayleng ni yad e ur pired nib mil farad ngom, me gur e kam pi'rad ngog. Ma kar folgad ko thin rom,

⁷ me ere chiney e kar nanged ni urngin ban'en ni mpi' ngog e gur e yib rom.

⁸ Ya kug weliy ngorad e thin ni mog ngog ni ngog ngorad kar folgad riy, ma kar nanged nriyul' ni gub rom, ma ke mich u wun'rad ni gur e ka mol'oegeg ku gub.

⁹ "Gu be yibilayrad ngom. Gathi gu be yibilay e fayleng machane gu be yibil ni fan ngak e pi'in kam pi'rad ngog, ya kar manged girdi'em.

¹⁰ Urngin e tin ni bay rog e fanam, ma urngin e tin ni bay rom e fenag; ma buguwag e kan nang rorad.

¹¹ Ere chiney e bay gub ngom; ni aram e kug chuw u fayleng, machane yad e ka yad bay u

fayleng. Chitamag ni gab thothup! Mu yororiyrad nga gelngin fithingam, ni fare ngachal ni kam tunguy ngog,* nge yag nra pired ni kar ta'rebgad ni bod rogon gur nge gag ni gadow ba ta'reb.

¹² Ya ngiyal' ni ug moy rorad e ug ayuwegrad rok e mo'onyan' nga gelngin fithingam, ni fare ngachal ni kam tunguy ngog. Ug yoror rorad, ma dariy ta' bagayad nike malog, ya kemus ni fa'anem ni nge malog e ke malog – ya nge yib i m'ug nib riyul' e tin ke yog e babyor nib thothup.

¹³ Ere chiney e bay gub ngom, ma kugog e pi thin ney u roy u fayleng ni fan e nge yag e felfelan' rogon gorad nge yan i mus ngarogon.

¹⁴ Kugog ngorad e thin rom ni mpi' ngog ma ke fanenikayrad e girdi' nu fayleng, ya gathi yad girdi'en e fayleng, ni bod gag ni gathi gag e girdi' nu fayleng.

¹⁵ Ma gathi gu be wenignag ngom ni ngam fekrad ngar chuwgad u fayleng, machane gu be wenignag ngom ni ngam ayuwegrad rok Fa'anem nib Kireb.

¹⁶ Gathi yad e girdi' nu roy u fayleng ni bod gag ni gathi gag e girdi' nu fayleng.

¹⁷ Mu fil ngorad e tin nib riyul', ni er e thin rom ngam pingegrad ngay ngar pired ni girdi'em.

¹⁸ Ku gol'oegrad ni ngranod nga fithik' e girdi' nu fayleng ni bod rogon ni kam l'oegeg ku gub nga fithik' e girdi' nu fayleng.

¹⁹ Ngggu pi'eg ngom ni bochrad, ni fan e ngkur

---

* **17:11** Mu yororiyrad nga gelngin fithingam, ni fare ngachal ni kam tunguy ngog; *boch e babyor e bay riy ni Gelngin fithingam e bayi yororiy e pi'in kam pi'rad ngog.*

manged girdi'em.

²⁰ “Gathi kemus ni yad e gu be yibilayrad ngom, ya ku errogon e pi'in kug mich u wun'rad ni bochan e thin rom ni kar weliyed ngorad.

²¹ Chitamag! Gu be wenignag ngom ni ngam ayuwegrad ngar pired ni yad gubin ni kar ta'rebgad. Mu ayuwegrad ngar pired u fithik'dow ni bod rogon ni ga bay u fithik'ag ma gu bay u fithik'am. Mu ayuwegrad ngar ta'rebgad, nge yag ni mich u wan' e girdi' nu fayleng ni gur e kam l'oegeg ku gub.

²² Kug pi' ngorad fare fla'ab ni mpi' ngog ni fan e nge yag nra pired ni kar ta'rebgad ni bod rogodow ni gadow ba ta'reb:

²³ ni gu bay u fithik'rad ma ga bay u fithik'ag nge yag ni ngar pired ni kar ta'rebgad, nge yag ni nang e girdi' nu fayleng ni gur e kam l'oegeg ku gub ma yad ba t'uf rom ni bod rogon ni gub t'uf rom.

²⁴ “Chitamag! Kam pi'rad ngog, ma gub adag ni ngar pired rog ko gin ni gu bay riy, nge yag nra guyed e fla'ab rog, ni fare fla'ab ni mpi' ngog; ya dawor ni sunumeg e fayleng, ma gu be par ni gub t'uf rom.

²⁵ Chitamag ni gab mat'aw! Girdi' nu fayleng e dawor ra nanged gur, machane gag e gu man-angem, ma tiney e girdi' e kar nanged ni gur e kam l'oegeg ku gub.

²⁶ Kug weliy murung'agem ngorad kar nanged gur, ma bay kug rin' i yan ni aray rogon, ni bochan e rogon ni gub t'uf rom e ngki yag ngorad, me yag ni gu par u fithik'rad.”

18

Jesus nni kol

(Matthew 26:47-56; Mark 14:43-50; Luke 22:47-53)

¹ Ma nap'an ni mu' Jesus ko meybil me un pi gachalpen ngak ngar th'abed fare lul' ni Kidron fithingan nga baraba'. Ma bay ba chuwo' i gek'iy u rom nni yung ni yima l'angag fithik', me yan Jesus nge pi gachalpen ngay.

² Mi Judas, ni ir e yagnag Jesus, e manang e gin'em, ya ke yo'or yay ni mu'ulung Jesus nge pi gachalpen ngay.

³ Ma aram me yan Judas ko gin'em nike un ba ulung i salthaw ngak nge boch i matanagen e Tempel ni pi'rad e pi tolang ko prist nge pi Farise, ranod ni kar feked talin e cham, nge magal, nge nify.

⁴ Ma manang Jesus urngin ban'en ni bay nrin' ngak; ma aram me thay ngam'on me ga'ar ngorad, "I mini' e gimed be gayiy?"

⁵ Miyad fulweg ni lungurad, "I Jesus nu Nazareth."

Me ga'ar, "I gag ir."

Mi Judas, ni ir e yagnag Jesus e bay u fithik'rad ni yad ba sak'iy.

⁶ Ma nap'an ni ga'ar Jesus ngorad, "I gag ir," miyad sul nga wuryal miyad thig nga but'.

⁷ Me fithrad Jesus bayay ni ga'ar, "I mini' e gimed be gayiy?"

Miyad yog ni lungurad, "I Jesus nu Nazareth."

⁸ Me ga'ar Jesus, "Ke m'ay i yog rog ngomed ni gag ir, fa'anra i gag e gimed be gayeg, me ere mpaged e tin ni ba'aray e girdi' ngranod." (

⁹ I yog e re bugithin ney ni bochan e nge yib i m'ug nib riyul' e thin ni fa'ani yog ni ga'ar, "Chitamag, dariy ta' bagayad fa pi'in ni mpi' ngog nike malog.")

¹⁰ Ma bay ba saydon rok Peter; me girengiy me toy ngak e sib rok fare Prist ni Th'abi Ga' nge luf e ba' ni mat'aw i yuwan tel. I Malkus fithingan e re sib nem.

¹¹ Me ga'ar Jesus ngak Peter, "Mu sulweg e saydon rom nga tafen! Ga be finey ndab ku gu unum e n'en ni bay ko fare kap ni aram e gafgow nike pi' e Chitamag ngog?"

Jesus nni fek nga p'eowchen Annas

¹² Me kol fare ulung i salthaw nge en nib tolang rorad nge pi matanagen e Tempel ni girdi' nu Israel Jesus, miyad m'ag,

¹³ miyad fek ngak Annas nsom'on, ni ir e chitamngin e re pin nleengin Kaifas, mi Kaifas e ir fare Prist ni Th'abi Ga'.

¹⁴ I Kaifas e ir e yog ngak piyu Israel ni kabfel' ni ta'reb e girdi' e nge yim' ni fan ngak urngin e girdi'.

Peter ni mithag ni manang Jesus

(Matthew 26:69-70; Mark 14:66-68; Luke 22:55-57)

¹⁵ Me un Simon Peter nge reb i gachalpen Jesus u daken Jesus. Ma bin ba'aram i gachalpen Jesus ni gathi ir Peter e ri manang fare Prist ni Th'abi Ga' owchen, ma aram me un ngak Jesus ngalan e yoror ko naun rok fare Prist ni Th'abi Ga'.

¹⁶ Me par Peter u wuru' e yoror u to'oben i langan e garog. Ma fa binem i gachalpen Jesus ni fa en ni manang fare Prist ni Th'abi Ga' owchen

e sul nge non ngak ba rugod nib sak'iy u baraba' i langan e garog, nge mu' me fek Peter ngar bow ngalan e yoror.

¹⁷ Me ga'ar fare rugod nib sak'iy u baraba' i langan e garog ngak Peter, "Gathi ku gur reb i gachalpen e re mo'on nem?"

Me fulweg Peter ni ga'ar, "Gathi gag."

¹⁸ Ma ke ko'reg e pi tapigpig nge girdi'en e matanag ba nifiy ko charkol ni bochan e ba gar-beb, kar cholngobiyed ni yad ba sak'iy yad be ror ngay. Me yan Peter i un ngorad ko sak'iy, ngi i ror.

Fare Prist ni Th'abi Ga' ni i fith boch e de'er ngak Jesus

(Matthew 26:59-66; Mark 14:55-64; Luke 22:66-71)

¹⁹ Me fith fare Prist ni Th'abi Ga' Jesus u murung'agen pi gachalpen nge murung'agen e machib ni be tay.

²⁰ Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Urngin ngiyal' ni gu ma machib ngak urngin e girdi' u fithik' e girdi' ni yo'or; ma urngin e machib ni gu ma tay e gu ma tay u lan tafen e mu'ulung i yan ngu lan e Tempel ko gin nma mu'ulung urngin e girdi' nu Israel ngay. Dawor gu weliy, ban'en nib mith.

²¹ Ere mang ni ga be fitheg? Mu fith e girdi' ni ur rung'aged e thin ni ug weliy. Mu fithrad ko n'en ni kug weliy ngorad — ya yad manang e n'en ni u gog."

²² Fa'ani yog Jesus e re bugithin ney, me batnag reb fapi matanag Jesus me ga'ar ngak, "I di'in ma kamnon ngak e en ir e Prist ni Th'abi Ga' ni erregon!"

²³ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Fa'anra kugog ban'en nib kireb, me ere mog nge rung'ag urngin e girdi' ni yad bay u roy e n'en ni kugog. Ma fa'anra gub mat'aw ko n'en ni kugog, me ere mang ni kam bat nigeg?"

²⁴ Ma aram me pi' Annas Jesus ni kabay e m'ag rok ngan fek i yan ngak Kaifas, ni fare Prist ni Th'abi Ga'.

Peter ni ki mithag bayay ni manang Jesus

(Matthew 26:71-75; Mark 14:69-72; Luke 22:58-62)

²⁵ Ka bay Peter u rom ni kab sak'iy ni be ror. Me fith e tin ni ba'aram e girdi' ngak ni lungurad, "Gathi gur reb i gachalpen e re mo'on nem?"

Me mithag Peter ni ga'ar, "Danga', gathi gag."

²⁶ Ma reb fapi sib rok fare Prist ni Th'abi Ga', ni be' rok fare mo'on ni luf Peter yuwan tel e non ni ga'ar, "Gathi gur e gguyem ni gimew ko fa gin'en ni bay fare chuwo' i gek'iy riy nni yung?"

²⁷ Miki ga'ar Peter bayay, "Danga' " — ma ka chingiyal'nem me chochol ba nimen.

Jesus nni fek nga p'eowchen Pilate

(Matthew 27:1-2, 11-14; Mark 15:1-5; Luke 23:1-5)

²⁸ Ri kab kadbul miyad fek Jesus u tafen Kaifas nga tafen e en ni ir e am. Ma de yan piyu Israel ngalan fare naun ntafen e am ni be' u Roma, ya yad ba'adag ni ngar pired ni yad bbe'ech u yalen e Motochiyel rorad, ni bochan e nge yag nra uned i kay e ggan ko madnom ni Paluk'af.

²⁹ Ma aram me yan Pilate nga wuru' e naun ngar mada'gad me ga'ar ngorad, "Mang e ke bucheg e re mo'on ney?"

³⁰ Miyad fulweg ni lungurad, "Fa'an mang e dawori ngongliy ban'en nrib kireb ma dab gu feked i yib ngom."

³¹ Me ga'ar Pilate ngorad, "Mfeked ngam puffthin nighed u rogon yalen e motochiyel romed."

Me fulweg fapi cha' ni lungurad, "Dawor nni pi' mat'awmad ni nge yag ni gu li'ed be' ngem'." (

³² Me yodoroy ni fan e nge yib i m'ug nib riyul' e tin nike yog Jesus ko re ngiyal' i n'en ni ba'aram ni fa'ani i weliy e mit i yam' ni nge tay.)

³³ Me sul Pilate ngalan e naun me pining Jesus. Me fith Pilate Jesus ni ga'ar ngak, "I gur fare pilung rok piyu Israel fa danga?"

³⁴ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Re bugithin nir ni kam fith ngog e gur e yib ko leam rom ara yugu boch e girdi' e kar weliyed murung'ageg ngom?"

³⁵ Me fulweg Pilate ni ga'ar, "Ga be finey ni gu be' u Israel? Girdi' ko nam rom nge pi tolang ko prist rorad e kar pi'ed gur ngog. Ere be mang e kam rin?"

³⁶ Me ga'ar Jesus, "Gin nsuwog e dariy u roy u fayleng; fa'an mang e gin nsuwog e bay u roy u fayleng mra cham e tirog e girdi' ni nge dabiyag nni koleg ngan pi'eg ngak piyu Israel. Gin nsuwog e dariy u roy u fayleng!"

³⁷ Ma aram me fith Pilate ngak ni ga'ar, "Ere gur be' ni gab pilung?"

Me fulweg Jesus ni ga'ar, "Kamog ni gag be' ni gub pilung. Ni gargel nigege ngaray nga fayleng ni bochan e nggu weliy murung'agen e tin riyul'. En

ni girdi'en e tin riyul' e ra rung'ag e thin ni gu be yog."

³⁸ Me fith Pilate ni ga'ar, "Mang e tin riyul'?"

Jesus nturguy ni ngan li' ngem'

(Matthew 27:15-31; Mark 15:6-20; Luke 23:13-25)

Ma aram me sul Pilate ngak yu Israel nga wuru' e naun me ga'ar ngorad, "Dawor gu pir'eg tapgin ni ngan turguy e gechig rok.

³⁹ Machane rogon yalmed e gu ma pag ta'reb e kalbus ko chirofen ni madnom ko Paluk'af. Ere gimed ba'adag ni nggu pag fa en ni pilung rok piyu Israel?"

⁴⁰ Miyad fulweg ngak u fithik' e tolul ni be lungurad, "Danga', gathi ir! I Barabbas e gamad ba'adag ni ngam pag!" (Mi Barabbas e ba moro'ro' ntacham.)

19

¹ Me pi' Pilate Jesus ngan toy.

² Me fek e salthaw yu pa' i ban'en ni bay rachangalen ngar te'eliyawniged ngay; miyad yin' ba mad nib n'uw nga daken nib ra'en purple,

³ miyad yib ngak me lungurad, "Nge n'uw nap'an ni par e pilung rok piyu Israel!" Miyad yan ngak ngar batniged.

⁴ Me sul Pilate nga wuru' e naun bayay me ga'ar ngak fapi girdi' ni aram urngirad, "Mu sapgad, nggu fek Jesus ngomed ngaray nga wean ngam guyed ndawor gu pir'eg tapgin ni ngan turguy e gechig rok."

⁵ Ma aram me yan Jesus nga wuru' e naun ni kan te'eliyawnag ko te'eliyaw ni bay e rachangal riy

ma ka nin' fare mad nga daken nib ra'en *purple*. Me ga'ar Pilate ngorad, "Mu sapgad! Ba'aray fare mo'on!"

⁶ Ma fa'ani changar e pi tolang ko prist nge pi matanagen e Tempel nra guyed miyad tolul ni be lungurad, "Mu richibiy ko kuruth! Mu richibiy ko kuruth!"

Me ga'ar Pilate ngorad, "Ere mfeked nge mang gimed e mu richibiyed ko kuruth. Ya dawor gu pir'eg tapgin ni ngan turguy e gechig rok."

⁷ Me fulweg yu Israel ngak ni lungurad, "Bay ba motochiyel romad ni be yog nthingari yim', ya keyog ni ir e Fak Got ir."

⁸ Ma fa'ani rung'ag Pilate e re bugithin nem ni karogned, ma fini aram e gel e marus ngak.

⁹ Me sul ngalan e naun me ga'ar ngak Jesus, "U uw e mub riy?"

Machane de fulweg Jesus e n'en nike fith.

¹⁰ Me ga'ar Pilate ngak, "Mog, dab mu fulweg lungug? Dab mpag talin ni bay mat'wug nrayag ni gu pagem ngam man, ma ku bay mat'wug nrayag ni gu pi'em ngan richibiyem ko kuruth."

¹¹ Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Bay mat'wum ni ngam gagiyeagnag e n'en ni ngan rin' ngog ni bochan e Got e ke pi' ngom. Ere cha' ni ir e ke pi'eg nga pa'am e ri ka ba ga' ba denen nike ngongliy."

¹² Ma fa'ani rung'ag Pilate e re bugithin ney ma aram me ri finey ni nge pag Jesus nge yan. Machane me tolul piyu Israel ngak ni be lungurad, "Fa'an ga ra pag Jesus nge yan ma aram e gathi ka gur e fager rok fare *Emperor* nu Roma! En nra yog ni ir reb e pilung e ir e to'ogor rok e *Emperor* nu Roma!"

13 Ma fa'ani rung'ag Pilate e pi thin nem me fek Jesus i yib nga wean me yan Pilate i par nga tagil' e tapufthin u lan fa gin'en nike lunguy "Wunbey." (Ma fithingan ko thin ni Hebrew e "Gabbatha.")

14 Re ngiyal' i n'em e ke chugur ni nge misiw' ko chirofen ni bay u m'on ko rofen ni madnom ko Paluk'af. Me ga'ar Pilate ngak piyu Israel, "Ba'aray e pilung romed!"

15 Miyad fulweg u fithik' e tolul ngak ni be lungurad, "Mu li' ngem'! Mu li' ngem'! Mu richibiy ko kuruth!"

Me fith Pilate ngorad ni ga'ar, "Gimed ba'adag ni nggu richibiy e pilung romed ko kuruth?"

Me fulweg fapi tolang ko prist ni lungurad, "Kemus ni *Emperor* nu Roma e ir e pilung romad!"

16 Ma aram me pi' Pilate Jesus ngorad ni ngar richibiyed ko kuruth.

Jesus nrichibiy ko kuruth

(*Matthew 27:32-44; Mark 15:21-32; Luke 23:26-43*)

Ma aram miyad fek Jesus.

17 Me yan Jesus nga wuru' e binaw nike ying nga tan e kuruth rok, me yib i taw ko fa gin'en nike lunguy "Tagil' e Lo'." (Ma "Yu Golgotha" ko thin ni Hebrew.)

18 Miyad richibiy ko kuruth ko gin'em; ma ku erregon l'agruw i girdi' ni kur richibiyed nga l'agruw i kuruth, nra bagayow ma bay u baraba' i to'oben Jesus, ma bay Jesus u thilrow.

19 Me yoloy Pilate bangi ban'en ngan tay nga daken e kuruth rok Jesus ni bay riy ni be ga'ar, "Jesus nu Nazareth, ni pilung rok e pi Jew."

²⁰ Ma bo'or yu Israel e ra be'eged e pi thin nem, ya re gin'en ni ba'aram nrichibiy Jesus riy ko kuruth e de mal'af nga orel ko binaw nu Jerusalem. Ma re gin'em nni yoloy ni ngan poy e ni yoloy ni thin ni Hebrew, nge thin ni Latin, nge thin ni Greek.

²¹ Me yog fapi tolang ko prist ngak Pilate ni lungurad, "Dab mu yoloy ko re gin'ir ni ir e pilung rok e pi Jew, machane bfel' ni ngam yoloy ngay ni nge lungum, Re mo'on ney e ke ga'ar, I gag e pilung rok e pi Jew."

²² Me fulweg Pilate ni ga'ar, "N'en ni kug mu' i yoloy e nge par nrogon ni kug yoloy."

²³ Ma fa'ani mu' e salthaw i richibiy Jesus ko fare kuruth, miyad fek e mad rok ngar f'othed ni aningeg e f'oth riy, nra reb fapi salthaw ma reb e f'oth. Ma ku errogon nra feked fare mad rok nib n'uw nni ngongliy u ta'ab yang i mad nlifith nga paay, ndariy yu yang nni puthuy riy.

²⁴ Me weliy fapi salthaw rorad ni lungurad, "Dab da guchthuyed; ya ngad girngiyed e pow nge duwgil e en ni ir e nge fanay." Miyad yodorom ni bochan e nge yib i m'ug nib riyul' e tin ni yog e babyor nib thothup ni ga'ar:

"Kar f'othed e mad rog u dakenrad,
miyad girngiy e pow ko en nge fanay e mad
rog."

Ireray e n'en ni rin' fapi salthaw.

²⁵ Ma pi'in yad ba chugur ko kuruth ku Jesus ni kar sak'iygad, e en ni chitiningin, nge be' ni bpin ni walagen e chitiningin, nge Maria ni ir e leengin Klopas, nge Maria Magdalene.

²⁶ Me guy Jesus e chitiningin nge fa en ni gachalpen nib t'uf rok ni yow ba sak'iy u rom; ma aram me ga'ar Jesus ngak e chitiningin, "Ppin, be'er fakam."

²⁷ Me ga'ar ngak fa en ni gachalpen, "Be'er e chitinam." Ma aram e re ngiyal' i n'en ni fek fa en ni gachalpen Jesus fare pin nga tafen nge un ko par u tabinaw rok.

Jesus ni aw e fan rok

(Matthew 27:45-56; Mark 15:13-41; Luke 23:44-49)

²⁸ Ma kenang Jesus e re ngiyal'nem nike lebguy urngin ban'en; ma fan e nge yib i m'ug nib riyul' e tin nike yog e babyor nib thothup ma aram me ga'ar, "Ke yib e belel ngog."

²⁹ Ma bay baraba' i ban'en u rom, nib sug ko wayin nib sobut' puluwon; miyad lthag bangi worrum nga fithik' fa wayin, miyad tay nga taban ba ley i pa'ngin e gek'iy ni *hyssop*, miyad fek i yan nga dap'i l'ugun Jesus.

³⁰ Me dod'oy Jesus e wayin ni bay u fithik' fa gi worrum me yog ni ga'ar, "Ke libug!"

Ma aram me thingeg lolugen nike aw e fan rok.

P'eyon Jesus nni kuruf

³¹ Me wenig piyu Israel ngak Pilate ni nge pagrad ngar t'ared e yil u ay fa dalip i pumo'on ni kan tayrad ni ngarm'ad, nge mu' miyad luftrad nga but' ko fa dalip i kuruth. Ri yodoro'gad ya rofen nem e lal fen e maruwel, ma daburad nra par downgin fa picha' u daken e kuruth ko chirofen ni Sabbath, ya re Sabbath nem ni nge yib e rib thothup.

³² Ma aram me yan fapi salthaw ngar t'ared e yil u ay e en nsom'on, nge mu' miyad t'ar e yil u ay fa'anem ni ku ni uneg ngak Jesus ngan kuruthnag.

³³ Machane fa'anra bad ngak Jesus miyad guy nike aw e fan rok, ma aram e dakur t'ared yilen ay.

³⁴ Machane me rugoy bagayad fapi salthaw e sarey rok nga p'eyon Jesus, ma ka chingiyal' nem me map' e racha' nge ran riy nga but'. (

³⁵ En ni guy e ren'ey nrin' e ir e ke weliy murung'agen. Ma kan nang ni tin ke weliy e ba riyul', ma ku ir ma manang ni be weliy e tin riyul', ni fan e ngki yag ni mich u wun'med e tin ke weliy.)

³⁶ Nrin' ni aram rogon ni fan e nge riyul' e tin ke yog e babyor nib thothup ni ga'ar, "Dariy ta'reb e yil rok ni yira t'ar."

³⁷ Ma ku bay ni kan yoloy u lan e babyor nib thothup ni ga'ar, "Bay i changar e girdi' ngak e en ni kar kurufed."

Jesus nchibgily

(Matthew 27:57-61; Mark 15:42-47; Luke 23:50-56)

³⁸ Tomuren e tiney me yan Josef ni be' ko binaw nu Arimathea i fith ngak Pilate ko rayag ni nge fek downgin Jesus fa dabiyag. (I Josef e ir reb i gachalpen Jesus, machane be mithag, ni bochan e be tamdag ngak piyu Israel.) Me yog Pilate ngak nrayag ni nge fek downgin Jesus, ma aram me yan Josef i fek.

³⁹ Mi Nikodemus, ni yan i guy Jesus nneap' ko som'on e un ngak Josef ngranow, me fek gonap'an ra'ay e pawn e florida, ni aram e myrrh nge aloes ni kan athkuy.

⁴⁰ Miyow fek downgin Jesus ngar bichibichiyew yungi mad nib wechwech ngay ni bay fapi florida u lan; ya ireray rogon nma fal'eg piyu Israel rogon e yam' ni ngan chibgiliy.

⁴¹ Ma bay ba chuwo' i gek'iy nni yung ko gin'em nli' Jesus riy, ni bay ba low riy ni kab be'ech nni ker nga taban e war, ni dawor nchibgiliy reb e yam' ngay.

⁴² Bochan e chirofen nem e ireram e re rran ni bay ngam'on ko chirofen ni Sabbath rok piyu Israel, ma ba chugur e re low nem ngaram, ma aram mranow ra tew Jesus ngay.

20

Fare low ko yam' ndariy ban'en riy

(Matthew 28:1-8; Mark 16:1-8; Luke 24:1-12)

¹ Me chirofen ni madnom nri kakadbul ni kabay e lumor, me yan Maria Magdalene ko fare low ko yam' me guy fare gaf i malang nning nga langan fare low ni kan chuweg u langan fare low.

² Me mil nge yan ngak Simon Peter nge fa'anem ni gachalpen Jesus nib t'uf rok Jesus, me ga'ar ngorow, "Kar chuweged Somol ko fare low ko yam' ma da gu nanged e gin ni kranod ra ted ngay!"

³ Me yan Peter nge fa binem i gachalpen Jesus ko fare low ko yam'.

⁴ Ranow ni yow be mil, machane fa binem i gachalpen Jesus e mil nib machreg ngak Peter nge mang ir e taw nsom'on ko fare low.

⁵ Me sumormor me guy fa yungi mad nib wechwech ni bay u rom u but' u lan e low, machane de yan ngalan.

⁶ Ma aram me yib Simon Peter u keru' me yan ngalan fare low nde staltal. Me guy fa yungi mad nib wechwech ni bay u rom u but'

⁷ ma fa gi mad nni bachiy nga lolugen Jesus e de moy u fithik' fapi mad nib wechwech, ya kan bachiy e gi mad nem kan tay ngabang ni go ir.

⁸ Ma fa binem i gachalpen Jesus, ni ir e som'on ni taw ko fare low e ki yan ngalan; me guy ni aram rogon me mich u wan'. (

⁹ Ya ka dawor ra nangew fan fa gin'en ni bay u lan e babyor nib thothup ni be yog ni ir e dabisiy ni yira faseg ko yam'.)

¹⁰ Ma aram me sul fa gali cha' ni gachalpen Jesus nga tabinaw.

*I Jesus ni m'ug ngak Maria Magdalene
(Matthew 28:9-10; Mark 16:9-11)*

¹¹ Me sak'iy Maria u wuru' fare low ko yam' ngi i yor. Ka be yor me lumel nga but' nge changar ngalan fare low ko yam'.

¹² Me guy l'agruw i engel u lan fare low nib wechwech e mad rorow, ni kar pirew nga but' ko gin ba'aram ni imoy downgin Jesus riy, ni bagayow e bay ko gin ni imoy lolugen Jesus riy, ma bagayow e bay ko gin ni imoy rifrifen ay riy.

¹³ Miyow fith ngak ni lungurow, "Bpin, mang ni ga be yor?"

Me fulweg ngorow ni ga'ar, "Kar feked e Somol rog ngabang nda gu nang e gin ni kranod ra ted ngay!"

¹⁴ Fa'ani mu' i yog rok e re bugithin ney me sap nga tomur me guy Jesus nib sak'iy u rom; machane de pow rok ni ir Jesus.

15 Me fith Jesus ngak ni ga'ar, "Bpin, mang ni ga be yor? I mini' e ga be changarnag?"

Me finey fare pin ni ir fa'anem nma tamilang-nag fithik' fare chuwo' i gek'iy, ma aram me ga'ar ngak Jesus, "Fa'anra gur e kam fek ngabang, me ere mog ngog e gin ni kam man mu tay ngay nggu wan gu fek."

16 Me ga'ar Jesus, "Maria!"

Me changar ngak Jesus me yog nthin ni Hebrew ni ga'ar, "Rabboni!" (Fan e re bugithin ney e "Tamchib.")

17 Me ga'ar Jesus ngak, "Dab mmath ngog, ya dawor gu sul ngak e Chitamag nga tharmiy Machane mman ngak fapi cha' ni walageg ngamog ngorad ni bay gu sul nga tharmiy ngak fa'anem ni ir e Chitamag me ir e Chitamangimed, ni ir e Got rog me ir e Got romed."

18 Ma aram me yan i weliy Maria Magdalene ngak pi gachalpen Jesus nike guy Somol, ma ke weliy Somol e re bugithin ney ngak.

I Jesus ni yib i m'ug ngak pi gachalpen

(Matthew 28:16-20; Mark 16:14-18; Luke 24:36-49)

19 Ke n'uw nap'an nike aw e lumor ko re rran nem ni madnom nike mu'ulung pi gachalpen Jesus nga ta'bang kar man' niged e mab ngorad, ya yad be tamdag ngak piyu Israel. Me sak'iy Jesus nga fithik'rad me ga'ar ngorad, "Nge yib e gapas ngomed."

20 Ma fa'ani mu' i yog rok e re bugithin ney me dag pa' nruw raba' ngorad nge p'eyon. Me ri felfelan' pi gachalpen Somol ni fan e kar guyed.

21 Me ga'ar Jesus ngorad bayay, "Nge yib e gapas ngomed. Rogon nike l'oegeg e en ni Chitamangiy e aram rogon ni nggu l'oegmed."

22 I yog e re bugithin ney me pag athon l'ugun nga dakenrad me ga'ar, "Nge yib fare Kan Nthothup ngomed.

23 Fa'an gimed ra n'ag fan e denen rok e girdi', ma aram e kan n'ag fan rorad; ma fa'anra dab mu n'iged fan rorad, ma aram e dawor nn'ag fan rorad."

Jesus nge Thomas

24 Mi Thomas, ni reb i gachalpen Jesus, (ni yima pining Athlog ngak) e de moy rorad ko ngiyal' ni ba'aram ni yib Jesus ngorad.

25 Ma aram me yog fa tinem i gachalpen Jesus ngak Thomas ni lungurad, "Kug guyed Somol!" Me ga'ar Thomas ngorad, "Fa'anra dab gguy fathan e rchib u lan pa', mu gu tay bugul i pa'ag ko gin nrichibiy u lan pa', mu gu tay e rifrif u pa'ag ngalan e bey u p'eyon, ma dabi mich u wun'ug."

26 Me reb e wik nga tomuren nike mu'ulung pi gachalpen Jesus ngalan e naun bayay ma bay Thomas rorad ni kan man'nag e mab. Me sak'iy Jesus nga fithik'rad me ga'ar ngorad, "Nge yib e gapas ngomed."

27 Ma aram me ga'ar ngak Thomas, "Mu tay bugul i pa'am ara', ma ga yaliy lan pa'ag nruw raba' ma ga k'iyag pa'am ngam tay ngalan e bey u p'eyog. Mu tal ko toruruw nggu mich u wun'um!"

28 Me fulweg Thomas ngak ni ga'ar, "Somol rog nge Got rog!"

29 Me ga'ar Jesus ngak, "Ka fin gu mich u wun'um ni bochan e kam guyeg? Rib felan' e pi'in ndar guyed gag mu gu mich u wun'rad!"

Fan e re ke babyor ney

30 Bo'or yugu boch e maang'ang ni ngongliy Jesus u p'eowchen pi gachalpen nda ni yoloy ngalan e re ke babyor ney.

31 Tiney e kan yoloy ni bochan e nge yag ni mich u wun'med* ni Jesus e ir fare Messiah, ni fa'anem ni Fak Got, ni aram e u daken e re michan' ney e ir e rayag e yafos riy ngomed u fithingan.

21

Jesus ni m'ug ngak medlip i gachalpen

1 Tomuren e biney miki m'ug Jesus bayay ngak pi gachalpen ko lipath ni Tiberias. Ba'aray rogon ni yib i m'ug ngorad.

2 I Simon Peter, nge Thomas (ni yima pining Athlog ngak), nge Nathanael (ni be' u Kana nib binaw ni bay u lan yu Galile), nge fa gali pumo'on ni fak Zebede, nge ku l'agruw ni' ni gachalpen Jesus e yad bay u ta'bang.

3 Me ga'ar Simon Peter ngak e pi cha'ney ni yad, "Ngggu wan ko fita'."

Miyad yog ngak ni lungurad, "Ngggu uned ngom." Ma aram miyad yan ngar afgad ngalan e bowoch; miyad fita' e re neap' i n'em ma dar koled ban'en.

---

* **20:31** mich u wun'med; *boch e babyor e bay riy ni ngan par ni bay e mich.*

⁴ Ma nap'an ni be puf e woch me sak'iy Jesus nga dap'e ran, machane de pow rok pi gachalpen ni ir Jesus.

⁵ Me ga'ar ngorad, "Pi cha', kan koled ban'en fa dawor?"

Miyad fulweg ni lungurad, "Dawor gu koled ban'en."

⁶ Me ga'ar Jesus ngorad, "Mon'ed e nug romed nga maran u ba' ni mat'aw ko bowoch, mi gimed kol e nig." Ma aram miyad yin' e nug rorad nga maran, ma dakiyag ni ngar girngiyed ngalan e bowoch, ya ke sugnag e nig.

⁷ Facha' ni gachalpen Jesus nib t'uf rok Jesus e ga'ar ngak Peter, "I Somol e cha'nem!" Ma nap'an ni rung'ag Simon Peter ni facha' e ir Somol, me bachiy wuru' e mad rok nga lukngun (ni bochan e ke luf e mad rok) me bukey nga maran.

⁸ Ma fa tinem i gachalpen Jesus ni kar mageygad u bowoch e rabad u bowoch i yib ko binaw, ni yad be girengiy fare nug u maran nib sug ko nig. Ma gathi ri yad bmal'af ko binaw, ya gonap'an e ra'ay e yard pal'afngirad ko binaw nga orel.

⁹ Ma nap'an nra afgad nga talang miyad guy ba nifiy ni *charcoal* e l'ud riy ni bay e nig nge ggan u mit fare nifiy.

¹⁰ Ma aram me ga'ar Jesus ngorad, "Mfeked boch fapi nig ngaray ni ka fini mkoled."

¹¹ Me yan Simon Peter nga bowoch nge girengiy fare nug i yib nga talang nib sug ko nig nib ga', ni ra'ay nge wugem nge dalip u gubin fapi nig; ni yugu aram rogon ni pire' e nig ni bay u lan fare nug, machane de mogchoth e gi nug nem.

¹² Me ga'ar Jesus ngorad, "Mired, ngam abich-gad." Ma dariy bagayad fa picha' ni gachalpen Jesus ni math' magaren rok ni nge ga'ar ngak, "I gur mini?" ya kar nanged ni ir Somol.

¹³ Me yan Jesus ko fare nifiy, me fek e flowa nge pi' ngorad; ma ku aram rogon e n'en ni rin' ko fapi nig.

¹⁴ Ireray e yay ni gaman e dalip yay ngay ni yib i dag Jesus ir ngak pi gachalpen nga tomuren e ngiyal' nni faseg riy ko yam'.

Jesus nge Peter

¹⁵ Nap'an ni kar mu'gad ko abich, me ga'ar Jesus ngak Simon Peter, "Simon, ni fak John gur, kab gel fenag t'uf rom ngarogon ni gub t'uf rok e pi cha'ney?"

Me fulweg ni ga'ar, "Er rogon, Somol, ga manang ni gab t'uf rog."

Me ga'ar Jesus ngak, "Mu gafaliy e tin ni kab bitir e saf rog."

¹⁶ Me fith Jesus ngak ko yay ni migid ni ga'ar, "Simon, ni fak John gur, gub t'uf rom?"

Me fulweg ni ga'ar, "Er rogon, Somol, ga manang ni gab t'uf rog."

Me ga'ar Jesus ngak, "Mu gafaliy e saf rog."

¹⁷ Me ga'ar Jesus ngak ko yay ndalip, "Simon, ni fak John gur, gub t'uf rom?"

Me taganan' Peter ni bochan e ke gaman e dalip yay nike fith Jesus ngak e re bugithin ney ni ga'ar, "Gub t'uf rom?" Me ga'ar Peter ngak, "Somol, ga manang urngin ban'en; ga manang ni gab t'uf rog!"

Me ga'ar Jesus ngak, "Mu gafaliy e saf rog."

18 Nggog e tin riyul' ngom: nap'an ni kagab pagel ma um m'ag e leed rom nga lukngum ni aram e kan fal'eg rogom ni ngam man ko gin ni ga be finey ni ngam man ngay; machane bay mpilibthir ma ga k'iyag pa'am nruw raba' me m'ag be' me fekem i yan ko gin ndabum ni ngam man ngay." (

19 Re bugithin ney ni yog Jesus e aram e be yog rogon e yam' ni bay ta' Peter nge tayfan Got.) Ma aram me ga'ar Jesus ngak, "Um lekeg!"

Jesus nge fa binem i gachalpen

20 Me changar Peter nga keru', me guy fa binem i gachalpen Jesus ni bay u keru', ni fa'anem nib t'uf rok Jesus — ni fa'anem ni fa'ani pag ir ngari chugur ngak Jesus ko ngiyal' ni ba'aram ni fa'anra abichgad riy me fith ngak ni ga'ar, "Somol, i mini' e en ni bayi yag nigem?"

21 Fa'ani guy Peter fa'anem ni gachalpen Jesus me ga'ar ngak Jesus, "Somol, ma cha'ney?"

22 Me fulweg Jesus ngak ni ga'ar, "Fa'anra gub adag ni nge par nib fos nge yan i mada' ko ngiyal' ni bay gub riy, ma ngam kuni'eg? Um lekeg!"

23 Ma aram me wear bbugithin u fithik' e pi'in yad ma fol rok Jesus ni cha'nem ni gachalpen e dabi yim'. Machane de yog Jesus ni dabi yim' e cha'nem; ya rogon ni yog e ga'ar, "Fa'anra gub adag ni nge par nib fos nge yan i mada' ko ngiyal' ni bay gub riy, ma ngam kuni'eg?"

24 Cha'nem e ir e cha' ni gachalpen Jesus ni weliy murung'agen e pin'ey, ni en ni ku ir e ke yoloy e pi thin ney; ma gamad manang ni tin ke weliy e riyul'.

Gin ni kemus riy

²⁵ Ka bo'or boch ban'en ni rin' Jesus, ni fa'an mang e yigo'o ni yoloy nga babyor ntata'reb, ma wun'ug e dabi taw ngaray nga fayleng urngin e re babyor nem ni yira yoloy.

Bible Ni Thothup
The Holy Bible in the Yapese language of the
Federated States of Micronesia

Copyright © 2007 Bible Society of Micronesia

Language: Yapese

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

    You include the above copyright and source information.

    You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-12-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 13 Dec 2023

37b6628b-b71d-5df3-af33-fc1d4dd69788